

Opinnäytetyö (AMK)

Liiketalous

NLIIBS13

Syksy 2016

Niklas Rimpiläinen

UUDEN KIRJAPITOLAIN VAIKUTUKSET PANKKIEN YRITYSRAHOITUKSEN PROSESSIIN

Niklas Rimpiläinen

UUDEN KIRJANPITOLAIN VAIKUTUKSET YRITYSRAHOITUKSEN PROSESSIIN

Euroopan Unioni asetti vuonna 2013 uuden tilinpäätösdirektiivin. Tilinpäätösdirektiivin keskeisimpänä tavoitteena oli luoda etenkin pienille yrityksille paremmat kasvumahdollisuudet. Kasvumahdollisuuksia pyrittiin parantamaan esimerkiksi keventämällä pienille yrityksille asetettuja tilinpäätösvelvoitteita.

Suomessa Euroopan Unionin asettama tilinpäätösdirektiivi asetettiin osaksi kansallista lainsäädäntöä uuden kirjanpitolain avulla. Lakimuutoksen johdosta kirjanpitolain rakennetta selkeytettiin ja etenkin pienten yritysten raportointivelvoitteita kevennettiin. Uuden kirjanpitolain keskeisin uudistus on uusi tilinpäätösasetus, josta löytyvät kaikki pien- ja mikroyhtiöitä koskevat tilinpäätösvaatimukset.

Uusi kirjanpitolaki tulee yritysten taloushallinnon lisäksi vaikuttamaan myös yrityksen sidosryhmiin, kuten esimerkiksi rahoituslaitoksiin. Opinnäytetyön tavoitteena on selvittää uuden kirjanpitolain oleelliset uudistukset sekä selvittää, että mitä mahdollisia vaikutuksia kirjanpitolain uudistuksilla on yritysrahoituksen prosessiin rahoituslaitoksen näkökulmasta.

Opinnäytetyön tutkimuksellinen osa on toteutettu yhteistyössä suomalaisen finanssialan toimijan kanssa. Tutkimuksen tiedonkeruu toteutettiin teemahaastatteluiden avulla. Teemahaastattelut toteutettiin yritysrahoituksen parissa työskenteleville toimihenkilöille. Opinnäytetyön teoriaosassa on hyödynnetty taloushallinnon ja rahoituksen tietolähteitä.

Teemahaastatteluiden avulla kerättiin yritysrahoituksen ammattilaisten näkemyksiä lakiuudistuksen vaikutuksista rahoitusprosessiin. Haastateltujen toimesta esille nostettiin konsernintilinpäätöksen laatimisrajojen nosto sekä yritysten mahdollisuus esittää tuloslaskelma lyhennettynä versiona. Raportointivelvoitteiden keventämistä ei koettu etenkin yritystutkimuksen etujen mukaisena.

Suuri osa lakimuutoksen vaikutuksista ilmenee vasta vuoden 2017 aikana. Haastatteluiden perusteella voidaan kuitenkin todeta, että suurella todennäköisyydellä uudella kirjanpitolalla tulee olemaan vaikutusta finanssialan rahoitusprosesseihin. Vaikutusten ilmenemisen laajuuteen vaikuttaa merkittävästi tilitoimistot ja se kuinka laajaa tai suppeaa raportointia ne alkavat asiakkailleen tuottamaan.

ASIASANAT:

Uusi kirjanpitolaki, tilinpäätösdirektiivi, pienten- ja mikroyritysten tilinpäätösasetus, yritysrahoitus, yritystutkimus, tilinpäätösanalyysi.

Niklas Rimpiläinen

NEW ACCOUNTING ACT'S AFFECTS ON BANKS PROCESS OF CORPORATE FINANCING

European Union set a new accounting directive in 2013. The main objective of new accounting directive was to create better opportunities for growth, particularly for small businesses. Better opportunities for growth were made by lightening the financial statements set out obligations of small businesses.

European Union's new accounting directive was placed into Finnish legislation by the new Accounting Act. Due the changes in legislation, the structure of new Accounting law was streamlined and especially reporting obligations of small businesses were lightened. The most important reform of the new Accounting Act was the new accounting directive, which includes all the financial statement obligations for small-sized and micro-entities.

The new accounting act will affect to corporates financial management, but possible it will also affect to corporates stakeholders such as financial institutions. The objective of this thesis is to find out what are the most important changes of the accounting act and how will those changes affect to process of corporate financing. Analysis of the impact is done from the perspective of financial institutions.

Research part of the thesis has been made in co-operation with a Finnish financial operator. Data acquisition of the thesis was accomplished with theme interviews. The theme interviews were held to staff members who are working with corporate finance. The theoretical part of the thesis was formed by using variable sources of financial management and financing.

The theme interviews were used to gather the views and opinions of corporate finance professionals. Raise of the border limits of consolidated financial statements and an opportunity for businesses to show financial statements with shortened version were things that interviewed highlighted. Streamlining of reporting obligations was also considered as a negative thing, particularly in the interest of the company survey.

A big part of the impacts of legislative change will occur during the year 2017. By the interviews, it can be concluded, that with a high probability, new accounting law will have an impact on the financial sector and its financial processes. Accounting firms will have a significant role in future of financial reporting.

KEYWORDS:

New accounting law, accounting directive, financial statement of small-sized and micro-entities, corporate financing, company research, financial statements analysis.

SISÄLTÖ

1 JOHDANTO	6
1.1 Aiheen valikoituminen ja toteutus	7
1.2 Tutkimuksen tavoitteet, tutkimusongelma ja tutkimuskysymys.	7
1.3 Opinnäytetyön aiheen rajausta ja työn rakenne.	8
1.4 Tutkimusmenetelmät ja aineisto	9
2 UUSI KIRJANPITOLAKI	10
2.1 Kirjanpitovelvollisuusryhmät	11
2.2 Pien- ja mikroyritysten tilinpäätösasetus	13
2.3 Oikea ja riittävä kuva	17
2.4 Kahdenkertainen kirjanpito	18
2.5 Konsernitilinpäätös	18
2.6 Arvotus- ja jaksotussäännökset	19
2.7 Taloushallinnon sähköistyminen	21
3 RAHOITUSPROSESSI	22
3.1 Yritysrahoitus	22
3.2 Asiakastuntemus ja yritystutkimus	24
3.2.1 Luottoluokittelu	25
3.2.2 Tilinpäätösanalyysi	26
3.2.3 Yrityksen kassavirrat	35
4 VAIKUTUS YRITYSRAHOITUKSEN PROSESSIIN	39
4.1 Haastattelut ja vastaukset	39
4.2 Tutkimustulokset ja johtopäätökset	43
5 YHTEENVETO JA POHDINTA	47
LÄHTEET	50

LIITTEET

Liite I. Pienyrityksen kululajikohtainen tuloslaskelma.

Liite II. Pienyrityksen toimintakohtainen tuloslaskelma.

KAAVAT

Kaava 1. Voittoprosentti (Puttonen, 2009, 227)	28
Kaava 2. Nettotulosprosentti (ikäheimo, 2011, 64)	29
Kaava 3. Käyttökateprosentti (Leppiniemi & Kykkänen, 2015, 173)	29
Kaava 4. Sijoitetun pääoman tuottoprosentti (Leppiniemi & Kykkänen, 2015, 173)	29
Kaava 5. Koko pääoman kiertonopeus (Ikäheimo, 2011, 68)	30
Kaava 6. Omavaraisuusaste (Ikäheimo, 2011, 72)	31
Kaava 7. Nettovelkaantumisaste (ikäheimo, 2011, 73)	32
Kaava 8. Quick ratio (Leppiniemi & Kykkänen, 2015, 177)	33
Kaava 9. Nettokäyttöpääomaprosentti (Martikainen, 2015, 124)	34
Kaava 10. Liiketoiminnan kassavirta (OFC) (Puttonen & Knüpfer, 2009, 234)	36
Kaava 11. Liiketoiminnan kassavirta (Puttonen & Knüpfer, 2009, 235)	37
Kaava 12. Perusmuotoinen kassavirtalaskelma (Leppiniemi, 2009, 250)	38

TAULUKOT

Taulukko 1. Kirjanpitovelvollisryhmät (Rekola-Nieminen, 2016, 36)	13
Taulukko 2. Bruttotuloksen sisältämät erät (PMA)	15
Taulukko 3. Esimerkki lyhennetystä tuloslaskelmasta (Rekola-Nieminen, 2016, 255)	16
Taulukko 4. Omavaraisuusasteen ohjearovot (Leppiniemi & Kykkänen, 2015, 175)	31
Taulukko 5. Maksuvalmiuden ohjearovot (Leppiniemi & Kykkänen, 2015, 177)	33

1 JOHDANTO

Yritysten toimintaa ja niiden taloushallintoa säätelevät Suomessa kansallinen lainsäädäntö, joka pohjautuu pitkälti EU:n asettamiin direktiiveihin ja määräyksiin. Yritysten taloushallintoa koskeviin käytäntöihin, raportointiin sekä liiketoiminnan tapahtumien kirjaamiseen velvoitteita antaa Suomessa kirjanpito- sekä yhteisölainsäädäntö. (Leppiniemi, 2010, 13) Kirjanpitolaki määrittelee Suomessa muun muassa kirjanpitovelvollisuuden, liiketoiminnan tapahtuminen kirjaamisen, kirjanpidon tilikauden sekä ehdot tilinpäätöksen laatimiseksi.

Suomessa yritysten kirjanpitovelvollisuus määräytyy kirjanpitolain perusteella yritysten toiminnan laadun sekä yrityksen oikeudellisen muodon mukaan. Jokaisen ansiotarkoituksessa liike- ja ammattitoimintaa harjoittavien yritysten on kirjanpitolain nojalla ylläpidettävä kirjanpitoa toiminnastaan. Puolestaan osakeyhtiöt, osuuskunnat, avoimet ja kommandiitti-yhtiöt, yhdistykset ja säätiöt ovat oikeudellisen muotonsa perusteella aina kirjanpitovelvollisia. (Tomperi, 2013, 11-12)

Kirjanpidon avulla yritykset pystyvät järjestelmällisesti tarkastelemaan tulo- ja menorakennettaan ja tätä kautta arvioimaan myös yrityksen taloudellista tilannetta ja erityisesti yritystoiminnan kannattavuutta. Yrityksen taloudellisesta tilanteesta arvokasta tietoa antaa tilikauden päätteeksi laadittava tilinpäätös, joka kokoaa yhteen tilikauden tuloksen ja tilanteen yrityksen taseen rakenteesta. (Tomperi, 2013, 7-12)

Yritystoiminnan kannattavuudesta ja yrityksen taloudellisesta tilanteesta ovat kiinnostuneita yrityksen johdon lisäksi myös monet ulkopuoliset tahot, kuten esimerkiksi osakkeenomistajat, julkiset taloudet sekä rahoittajat. (Tomperi, 2015, 7) Rahoittajat muun muassa arvioivat yrityksen taloudellisen tilanteen avulla mahdollista rahoituksen myöntämistä ja yrityksen edellytyksiä sen takaisinmaksulle.

Suomen Tasavallan Presidentti vahvisti voimaan uuden kirjanpitolain 30.12.2015, joka tuo helpotuksia muun muassa pien- ja mikroyritysten raportointivelvoitteisiin sekä liike-tapahtuminen kirjaamiseen. Yritysten on sovellettava uutta kirjanpitolaki kirjanpidossaan, mikäli yrityksen kirjanpidon tilikausi on alkanut 1.1.2016 tai sen jälkeen. Yritysten on huomioitava vuoden 2016 aikana alkavalla tilikaudella kirjanpidoissaan erityisesti liiketapah-

tumien kirjaamista, menetelmiä ja aineistoja koskevien uusien säädösten mukaiset toimenpiteet. Huomattava osa uuden kirjanpitolain vaikutuksista tulee näkyviin ensimmäisen uutta kirjanpitolakia noudattaneen tilikauden päätyttyä vuonna 2017.

Uusi kirjanpitolaki tulee yritysten taloushallinnon lisäksi vaikuttamaan mahdollisesti myös yrityksen sidosryhmiin. Erityisesti pien- ja mikroyritysten raportointivelvoitteiden keventtäminen saattaa vaikuttaa luotonantajien toimintaan luoton myöntämistä arvioitaessa. Tässä opinnäytetyössä pyritäänkin arvioimaan uuden kirjanpitolain mahdollisia vaikutuksia yritysten rahoitusprosessiin luotonmyöntäjän näkökulmasta.

1.1 Aiheen valikoituminen ja toteutus

Opinnäytetyön aiheen valintaan vaikutti oma mielenkiintoni aihetta ja tutkimusta kohtaan sekä aiheen ajankohtaisuus. Lakimuutos astui voimaan vuoden 2016 alussa ja huomattava osa sen vaikutuksista ilmenee voimassaolevan tilikauden päättyessä. Lisäksi aihe mahdollisti erinomaisesti taloushallinnon opintojeni ja finanssialan työkokemukseni yhdistämisen. Aihe tuo minulle tietoa, jota minun on mahdollista hyödyntää tulevaisuudessa urallani.

Opinnäytetyö toteutetaan yhteistyössä suomalaisen finanssialan toimijan kanssa, jonka palveluksessa suoritin opintojeni harjoittelujaksot vuoden 2016 alussa. Harjoittelujakson jälkeen jatkoin työskentelyäni yrityksessä ensin kesätyöntekijänä ja myöhemmin osa-aikaisena työntekijänä. Opinnäytetyön aiheen keksittyäni esitin aiheen työnantajalle, jolta sain suostumuksen tutkimuksen toteuttamiseen.

1.2 Tutkimuksen tavoitteet, tutkimusongelma ja tutkimuskysymys.

Opinnäytetyön tavoitteena on selvittää uuden kirjanpitolain tuomat oleelliset uudistukset sekä tutkia lakimuutoksen vaikutuksia rahoituslaitosten toimintaan. Työn tutkimusongelmana on selvittää, että miten uusi kirjanpitolaki vaikuttaa yhtenä yritysten sidosryhmistä toimiviin rahoituslaitoksiin. Puolestaan opinnäytetyön päättötutkimuskysymyksenä on selvittää, että miten uusi kirjanpitolaki mahdollisesti vaikuttaa yritysten rahoitusprosessiin rahoituslaitoksen näkökulmasta.

Tutkimuskysymykseen viitaten työn tutkimusosiossa pyritään selvittämään, että joutuvatko rahoituslaitokset mahdollisesti muuttamaan nykyisiä toimintamallejaan tai ohjeistuksiaan arvioidessaan mahdollisuuksia yritysten toiminnan rahoittamiseen. Varsinaisen tutkimuskysymyksen lisäksi, alatutkimuskysymyksenä opinnäytetyössä pyritään selvittämään, että antaako lakimuutos yrityksille sen tavoittelemia helpotuksia vai edellyttävätkö yrityksen sidosryhmät jatkossakin vanhan lain mukaisen informaation ja esitystavan yrityksen taloudellisesta tilanteesta.

1.3 Opinnäytetyön aiheen rajausta ja työn rakenne.

Uuden kirjanpitolain vaikutukset tulevat näkymään eniten pien- ja mikroyritysten toiminnassa ja tämän takia opinnäytetyössä suurin huomio on pien- ja mikroyritysten rahoitusprosesseissa. Lisäksi Suomen tämän hetkisestä yritysraenteesta pien- ja mikroyritykset muodostavat valtaosan ja täten ne myös muodostavat merkittävän osan rahoituslaitosten yritysasiakkaista.

Opinnäytetyön rakenne muodostuu johdannosta, kolmesta teoriaosasta, empiirisestä osasta sekä lopuksi yhteenvedosta. Ensimmäiset kaksi teoriaosaa käsittelevät uutta kirjanpitolakia. Teoriaosassa pyritään antamaan tarkka kuva uudesta kirjanpitolaista, selvittämään lakimuutoksen lähtökohdat ja sen tavoitteet.

Toisessa teoriaosiossa käsitellään yritysten rahoitusprosessia rahoituslaitoksen näkökulmasta. Osiossa selvitetään rahoitusprosessin rakennetta sekä selvitetään rahoituksen kannalta merkittävimmät tunnusluvut, joiden avulla rahoituslaitos arvioi yrityksen taloudellista tilannetta. Luku on rajattu niin, että siinä käsitellään vieraan pääomanehtoista rahoitusta. Erityisesti tarkastelun alla on pankkien tarjoama lainarahoitus. Yrityksen toiminnan ja talouden analyysissä painopiste on yrityksen tilinpäätöstietojen avulla saatavien tunnuslukujen ja tietojen tarkastelussa.

Työn empiirinen osa toteutetaan yhteistyössä finanssialan toimijan kanssa ja osion tiedonkeruu tapahtuukin finanssialan toimihenkilöille suoritettavien teemahaastatteluiden avulla. Osiossa tarkastellaan toimihenkilöille suoritettuja haastatteluja ja niiden tuloksia.

1.4 Tutkimusmenetelmät ja aineisto

Opinnäytetyön tutkimuksellinen osuus toteutetaan kvalitatiivisena eli laadullisena tutkimuksena. Tutkimusosan tiedonlähteenä käytetään teemahaastatteluita, jotka toteutetaan finanssialan toimihenkilöille. Teemahaastattelut suoritetaan yritysasiakkaiden ja yritysrahoituksen parissa työskenteleville toimihenkilöille ja haastatteluiden avulla pyritään selvittämään finanssialan ammattilaisten näkemyksiä uuden kirjanpitolain mahdollisista vaikutuksista rahoituslaitosten toimintaan.

Opinnäytetyön teoriaosioden aineisto koostuu taloushallinnon sekä rahoituksen kirjallisuudesta. Uutta kirjanpitolakia koskevaan teoriaosaan on lisäksi hyödynnetty runsaasti eri artikkeleita sekä taloushallinnon alan ammattilaisten kirjoittamia lehti- ja internet-julkaisuja.

2 UUSI KIRJANPITOLAKI

Euroopan Unionin jäsenvaltioiden työpaikoista suurin osa löytyy pienistä ja keskisuurista yrityksistä, jotka työllistävät enintään 250 työntekijää. Pienet ja keskisuuret yritykset omaavat lisäksi suurimman kasvupotentiaalin ja EU:n taloudellisen kehityksen kannalta pk-yritykset ovat ratkaisevassa asemassa. Pienten- ja keskisuurtenyritysten taloudellinen kasvu mahdollistaa uusien työpaikkojen syntymisen EU:n alueella, joka on avainasemassa talouden kasvussa. Pk-yritysten toimintaa säätelee kuitenkin suunnaton määrä byrokratiaa ja tämä hillitsee myös osaltaan niiden kasvumahdollisuuksia. (Euroopan komissio, 2008)

Pienten- ja keskisuurtenyritysten kasvupotentiaalin vapauttamiseksi Euroopan Unioni otti vuonna 2008 käyttöönsä ”pienet ensin” -periaatteen (Small Business Act), johon kuuluu erityissäädöksiä Euroopan alueen pienyrityksille. Periaatteella haluttiin nostaa esille yrittäjien ja yrittäjyyden valtavaa merkitystä koko yhteiskunnalle. Periaatetta EU on lähentynyt toteuttamaan muun muassa yhteisten säädösten ja direktiivien avulla. Pienet ensin-ajattelumallin mukaan yritysten erilaisiin tarpeisiin ja tavoitteisiin pyrittiin kiinnittämään enemmän huomiota ja erityisesti pienille yrityksille raskaita velvoitteita on pyritty purkamaan. (EU/2013/34)

Uusi kirjanpitolaki perustuu Euroopan Unionin parlamentin hyväksymään EU-direktiiviin 2013/34/EU, joka annettiin 26.6.2013. Direktiivi pohjautuu EU:n ”pienet ensin” toimintamalliin, jossa tavoitteena on luoda pk-yrityksille paremmat kasvumahdollisuudet. Direktiivi määrittelee kaikille yrityksille yhteisen säännösten, jotka muuttuvat vaativammiksi aina yrityskoon kasvaessa. Uuden tilinpäätösdirektiivin keskeisimpänä tavoitteena on keventää pienille yrityksille asetettujen tilinpäätösvelvoitteita. (EU/2013/34)

Suomessa EU-direktiivin mukaisen kansallisen lainsäädännön täytäntöönpanoa varten Työ- ja elinkeinoministeriö perusti Kirjanpitolainsäädännön muutokset -työryhmä. Työryhmän päämääränä oli selkeyttää kirjanpitosäännösten rakennetta, esimerkiksi luomalla erillinen asetus pieniä ja mikroyrityksiä koskevista tilinpäätössäännöksistä. Työryhmän ehdotus direktiivin täytäntöön panemiseksi oli lisäksi, että mikro- ja pienyritysten tilinpäätöksen laadintaa helpotettaisiin ottamalla käyttöön direktiivin mahdollistamat poikkeukset mahdollisimman laajasti. Työryhmän esityksen pohjalta Suomen tasavallan Presidentti vahvisti lopulta uuden kirjanpitolain 30.12.2015. (Suomen tilintarkastajat, 2016)

Uuden kirjanpitolain myötä asetettiin voimaan määrätyt EU-direktiivit ja päivitettiin samalla vuodelta 1997 peräisin oleva kirjanpitolaki. Kirjanpitolain yleinen päivitystarve ilmeni Työ- ja elinkeinoministeriön asettaman työryhmän tekemän työn aikana. Kirjanpitolain terminologia päivitettiin samalla vastaamaan nykyaikaa ja lisäksi lain sisältö päivitettiin vastaamaan paremmin nykyistä yritysraennetta. (Rekola-Nieminen, 2015a, 62)

Lain rakennetta lisäksi selkeytettiin muun muassa luopumalla erillisistä ministeritason säännöksistä. Lain rakenteen selkeyttäminen mahdollistaa jatkossa entistä helpommin eri yritysluokkia koskevan sisällön löytämisen. Lakiuudistuksen keskeisin uudistus on uusi tilinpäätösasetus 1753/2015, josta löytyvät kaikki pien- ja mikroyhtiöitä koskevat tilinpäätösvaatimukset, se luotiin olemassa olevan kirjanpitolain rinnalle. (Tikkanen, 2016, 20) Seuraavassa osiossa tarkastellaan uuden kirjanpitolain olennaisimpia uudistuksia.

2.1 Kirjanpitovelvollisryhmät

Suomen kirjanpitolaki ja sitä määrittelevät Euroopan Unionin direktiivit ovat aikaisemmin pitkälti laadittu suuryritysten etujen mukaisesti ja ne ovat olleet erittäin raskaita mikro- ja pienyritysten kannalta. Lainsäädäntö ei ole aikaisemmin erotellut yrityksiä niiden koon mukaan ja niinpä pk-yrityksillä on aikaisemmin ollut samat hallinnolliset vaatimukset kuin suuryrityksillä. Pienten ja suurten kirjanpitovelvollisten tarpeet ja ajattelutavat ovat esimerkiksi tilinpäätöksen laadinnan kannalta toisistaan poikkeavia. Pienillä yrityksillä on usein ollut hankaluuksia lakiin ja säännöksiin perustuvien menettelytapojen ja soveltuvuuksien löytämisessä. (Leppiniemi, 2010, 13)

Uuden kirjanpitolain myötä, yrityksen koko on pyritty ottamaan huomioon aikaisempaa lakia paremmin. Uusi kirjanpitolaki toi mukanaan mikroyritykset ja sille kokoluokan. Kirjanpitovelvolliset jaetaan nyt uuden kirjanpitolain mukaan mikroyrityksiin, pienyrityksiin sekä suuryrityksiin. (Tikkanen, 2016, 20) Lakimuutoksen alkuperäisessä ehdotuksessa mukana oli myös keskikokoisyriytysten kokoluokka, mutta se jäi lopulta virallisen lain ulkopuolelle. Jako eri kokoluokkiin määritellään yritysten kahden peräkkäisen tilinpäätöstietojen perusteella. (Rekola-Nieminen, 2016, 33-36) Yritysten kokoluokka jakautuu raja-arvojen mukaan, jotka muodostuvat yritysten liikevaihdosta, taseesta sekä henkilöstön lukumäärästä.

Mikroyritys:

1. Taseen loppusumma 350 000 euroa
2. Liikevaihto 700 000 euroa
3. Henkilökunnan lukumäärä keskimäärin 10 henkilöä

Pienyritys:

1. Taseen loppusumma 6 000 000 euroa
2. Liikevaihto 12 000 000 euroa
3. Henkilökunnan lukumäärä keskimäärin 50 henkilöä.

Yrityksen luokitellaan kokoluokkiin raja-arvojen mukaan siten, että yritys on mikro- tai pienyritys, jos sillä ylittyy sekä päättäneellä, että sitä suoraan edeltäneellä tilikaudella enintään yksi edellä mainituista raja-arvoista. Mikro-ja pienyritys kirjanpitovelvollisryhmiin kuuluu Suomen yrityskannasta noin 97 prosenttia (Tikkanen, 2016, 20).

Suuryritys:

1. Taseen loppusumma 20 000 000 euroa
2. Liikevaihto 40 000 000 euroa
3. Henkilökunnan lukumäärä keskimäärin 250 henkilöä

Yritys luokitellaan puolestaan suuryritykseksi, mikäli yrityksellä ylittyy sekä päättäneellä, että sitä välittömästi edeltävällä tilikaudella vähintään kaksi annetuista raja-arvoista. (Tikkanen, 2016, 20) Suomen tämän hetkisestä yrityskannasta suuryrityksen muodostavat vain alle kaksi prosenttia. Suuryritykset noudattavat jatkossa tilinpäätöstietojen esittämisessä vanhaa päivitettyä kirjanpitoasetusta (KPA). (Rekola-Nieminen, 2016, 35)

<p>Pienyrittäjä</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Tase 6,0 Meur 2. Liikevaihto 12 Meur 3. Henkilökunta 50 <p>* Enintään yksi raja ylittyy</p>	<p>Suuryrittäjä</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Tase 20,0 Meur 2. Liikevaihto 40 Meur 3. Henkilökunta 250 <p>* Vähintään kaksi rajaa ylittyy</p>
<p>Mikroyrittäjä</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Tase 0,35 Meur 2. Liikevaihto 0,7 Meur 3. Henkilökunta 10 <p>* Enintään yksi raja ylittyy</p>	<p>Keskikokoyrittäjä</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Ei mikro 2. Ei pieni <p>* Enintään yksi raja ylittyy</p>

Taulukko 1. Kirjanpitovelvollisryhmät (Rekola-Nieminen, 2016, 36)

Kokoluokka määräytyy kahden peräkkäisen tilinpäätöksen perusteella. (Rekola-Nieminen, 2016, 36)

Uuden kirjanpitolain myötä kirjanpitovelvollisuuteen liittyen tehtiin myös toinen muutos. 1.1.2016 alkaen kirjanpitovelvolliset jaetaan kahteen ryhmään, oikeushenkilöihin sekä luonnollisiin henkilöihin. Uudistuksen myötä laista poistettiin pitkä lista eri yritysmuotoja, jotka olivat oikeudellisen muotonsa perusteella aina kirjanpitovelvollisia. Uudistuksen myötä oikeushenkilöiden listassa on vain kaksi ryhmää, 1) henkilöyhtiöt, osakeyhtiöt, osuuskunnat, yhdistykset, säätiöt, ja kaiken kattavana muut oikeudelliset oikeushenkilöt sekä 2) uskonvapauslaissa määritellyt yhdyskunnat ja paikallisyhteisöt. (Rekola-Nieminen, 2016, 21)

Lakimuutoksen tuoma rakenteellinen ratkaisu oli eriyttää oikeushenkilöiden ja luonnollisten henkilöiden kirjanpitovelvollisuutta koskevat säännökset toisistaan. Tämän rakennemuutoksen lähtökohtana oli keventää luonnollisten henkilöiden eli ammatin- ja liikkeenharjoittajien kirjanpidollista kuormaa. (Rekola-Nieminen, 2016, 24)

2.2 Pien- ja mikroyritysten tilinpäätösasetus

Kuten aikaisemminkin jo todettiin, uuden kirjanpitolain keskeisin uudistus on kirjanpitolain 8. luvun 6 pykälässä mainittu pien- ja mikroyritysten tilinpäätösasetus (PMA). Asetus

on täysin uusi ja se on luotu selkeyttämään kirjanpitolain rakennetta. Asetus pitää sisällään säännöt pien- ja mikroyritysten tilinpäätöksen laatimiseksi. Pienyritystä suuremmat yritykset noudattavat jatkossakin kirjanpitolain mukaisia tilinpäätösasetuksia. Kirjanpitoasetus on taloushallinnon alan ammattilaisille entuudestaan tuttu, mutta sen sisältöä on päivitetty niin, että se pitää jatkossa sisällään tilinpäätöksen laatimissäännöt pienyritystä suuremmille yrityksille. (Ojala, 2016, 14)

Ennen uutta tilinpäätösasetusta, lainsäädäntö siitä, että yrityksen tilinpäätöksen oli annettava oikeat ja riittävät tiedot yrityksen tuloksesta ja taloudellisesta asemasta, oli kaikkia yrityksiä koskeva riippumatta yrityksen kokoluokasta. Kirjanpitolain uudistuksen myötä, yrityksen koko huomioidaan paremmin ja kokoluokka määrittelee käytettävät säännökset tilinpäätöksen laadinnalle. (Ojala, 2016, 14)

Mikroyrityksiksi luokiteltavien ammatin- ja liikkeenharjoittajien on laadittava yritystoiminnastaan tilinpäätös, vasta siinä vaiheessa, kun yritys luokitellaan kooltansa pienyritykseksi. Käytännössä tämä tarkoittaa sitä, että ammatin- ja liikkeenharjoittajista tulee velvollinen tilinpäätöksen laatimiseen, kun vähintään kaksi pienyrityksen raja-arvoista ylittyy päättyneellä ja välittömästi sitä seuraavana tilikautena. Tilinpäätös laaditaan tällöin mikroyrityksen sääntöjä noudattaen. Tilinpäätös on myös laadittava siinä tapauksessa, mikäli yrityksen tilikausi poikkeaa kalenteri vuodesta. (Ojala, 2016, 14)

Vaikka uusi asetus ei velvoittaisi yritystä tilinpäätöksen tekemiseen, mikroyritysluokkaan kuuluvan ammatin- tai liikkeenharjoittajan on kuitenkin laadittava toiminnastaan säännösten mukaiset laskelmat yritystulosta sekä nettovarallisuudesta verottajaa varten. Vaikka laki ei enää velvoita mikroyrityksiä tai sitä pienempiä yrityksiä laatimaan tilinpäätöstä, saattaa se silti joutua laatimaan tilinpäätöksen eri viranomaisia ja sidosryhmiä varten. (Ojala, 2016, 15)

Tuloslaskelman, taseen ja liitetiedostojen esittäminen

Kuten edellisessä kappaleessa kävi ilmi, uusi kirjanpitolain rakenne pitää sisällään pieniä- ja mikroyrityksiä koskevan tilinpäätös asetuksen, joka pitää tilinpäätöksen laatimista koskevan säännöstelyn lisäksi sisällään tuloslaskelman, tasekaavoja ja liitetiedostoja koskevan säännöstelyn. PMA:n mukaan mikroyrityksen ei tarvitse antaa tilinpäätökseen oikeaa ja riittävää kuvaa, vaan riittää kun yritys antaa PMA:ssa vaaditut liitetiedot ja käyttää asetuksessa annettuja tuloslaskelma ja tasekaavoja. (PMA/1753/2015)

Pien- ja mikroyrityksiä koskevan asetuksen 1753/2015 mukaan yrityksen on annettava tieto siitä, että tilinpäätös on laadittu PMA asetuksen pien- tai mikroyrityssäännösten mukaisesti (PMA 1:1), ja ilmoitettava oman pääoman muutokset sekä hallituksen ehdotus jakokelpoisen vapaan oman pääoman käytöstä, jos pienyritys on osakeyhtiö tai osuuskunta (PMA 1:2). (PMA/1753/2015)

Pien- ja mikroyrityksen tuloslaskelma on laadittava PMA-asetuksen I liitteen kululajikohtaisen kaavan tai II liitteen toimintokohtaisen kaavan mukaisesti, jollei jäljempänä 2 tai 3 §:ssä toisin säädetä. Pien- ja mikroyritys saa kuitenkin esittää I liitteessä säädetyt 1—5 kohdat ja II liitteessä säädetyt 1—3 ja 6 kohdat yhdistettynä Bruttotulos -nimiseksi eräksi. Lisäksi mikroyritys saa jättää esittämättä mainittujen liitteiden I ja II kirjaimin merkityt alakohtat. (PMA/1753/2015) Kappaleessa viitatu liitteet löytyvät opinnäytetyön liitteet osasta.

BRUTTOTULOS:

LIITE I 1-5

1. LIIKEVAIHTO

2. Valmiiden ja keskeneräisten tuotteiden varastojen muutos

3. Valmistus omaan käyttöön

4. Liiketoiminnan muut tuotot

5. Materiaalit ja palvelut

a) Aineet, tarvikkeet ja tavarat

aa) Ostot tilikauden aikana

ab) Varastojen muutos

b) Ulkopuoliset palvelut

LIITE II 1-3 ja 6

1. LIIKEVAIHTO

2. Hankinnan ja valmistuksen kulut

3. Bruttokate

6. Liiketoiminnan muut tuotot

Taulukko 2. Bruttotuloksen sisältämät erät (PMA/1753/2015)

Mikroyritys voi jatkossa esittää lyhennetyn tuloslaskelman, jolloin se alkaa bruttotuloksesta. Lisäksi mikroyritys voi jättää esittämättä liitteiden I ja II kirjaimin merkityt alakohdat. Tällöin lyhennetty tuloslaskelma muotoutuu seuraavasti:

BRUTTOTULOS
 Henkilöstökulut
 Poistot ja arvonalentumiset
 Liiketoiminnan muut kulut
 LIIKEVOITTO (-TAPPIO)
 Rahoitustuotot- ja kulut
 VOITTO (TAPPIO) ENNEN VEROJA
 Tilinpäätössiirrot
 Tuloverot
 (Muut välittömät verot, ei käytössä Suomessa)
 TILIKAUDEN VOITTO (TAPPIO)

Taulukko 3. Esimerkki lyhennetystä tuloslaskelmasta (Rekola-Nieminen, 2016, 255)

PMA:n 4.luvun mukaan jatkossa pienyrityksen tase on laadittava asetuksen V liitteen kaavan mukaisesti. Pienyrityksen vastaavaa-puolella on uuden asetuksen mukaan ilmoitettava seuraavat:

1. Pysyvissä vastaavissa esitetään erikseen aineettomat hyödykkeet, aineelliset hyödykkeet ja sijoitukset;
2. Vaihtuvissa vastaavissa esitetään erikseen vaihto-omaisuus, saamiset, rahoitusarvopaperit sekä rahat ja pankkisaamiset.

Pienyrityksen taseen vastattavalta-puolelta tulee puolestaan jatkossa ilmetä seuraavat:

1. Omassa pääomassa esitetään erikseen osake-, osuus- tai muu vastaava pääoma, ylikurssirahasto, arvonnkorotusrahasto, muut rahastot yhteensä, edellisten tilikausien voitto (tappio) ja tilikauden voitto (tappio);

2. Tilinpäätössiirtojen kertymä, pakollisten varausten yhteismäärä ja vieras pääoma esitetään erikseen.

Uusi kirjanpitoasetus tuo helpotuksia tilinpäätöksen pakollisiin liitetiedostoihin. Esimerkiksi arvotus- ja jaksotusperiaatteet tulee kertoa vain, mikäli ne poikkeavat PMA-asetuksessa mainituista olettamista. Pienyrityksen liitetiedoista määräykset annetaan PMA-asetuksen 3.luvussa, mikroyrityksen liitetietojen määräykset säännellään 4.luvun 4§:ssä. (PMA/1753/2015)

Pien- ja mikroyrityksillä ei ole enää pakkoa esittää rahoituslaskelmaa tai toimintakertomusta tilinpäätöksessään. (Ojala, 2016, 16-17) Uutena liitetietona puolestaan yritysten on esitettävä henkilöstön keskimääräinen lukumäärä tilikauden aikana.

2.3 Oikea ja riittävä kuva

Oikean ja riittävän kuvan antamista tilinpäätöksessä ja toimintakertomuksessa on korostettu entisestään uudenkirjanpitolain myötä. Entuudestaan jo vakiintuneesti tilinpäätöksen laadinnassa käytetty olennaisuusperiaate on lisäksi liitetty lakiin yhdeksi tilinpäätösperiaatteeksi. Olennaisuuden periaate pitää sisällään ne seikat, jotka voidaan kohtuullisesti odottaa olevan merkitystä tilinpäätöksen tai toimintakertomuksen tiedon käyttäjän päätöksentekoon. (Tikkanen, 2016, 20)

Huomioitavaa kuitenkin on, että mikroyrityksen osalta oikea ja riittävä kuva täyttyy jo siinä vaiheessa, kun tilinpäätös on annettu PMA:n mukaisten tietovaatimusten mukaisesti, eikä täydentäviä tietoja voida tällöin edellyttää. Tätä kutsutaan niin sanotuksi turvasatasäännökseksi. (Tikkanen, 2016, 20)

Oikean ja riittävän kuvan antaminen sisältää uuden lain myötä myös mahdollisia ongelmakohtia. Ongelmalliseksi oikean ja riittävän kuvan antamisesta tekee sen, että laki ei määritä tyhjentävää luetteloa pakollisina esitettävistä tiedoista. 2§:n mukaan tarpeelliset lisätiedot tulee antaa liitetiedoissa. Tietojen esittäminen on jatkossa tilinpäätäjän harkinnan ja ammattitaidon varassa. Kirjanpitoasetus ja PMA määrittelevät jatkossa pakollisten liitetietojen minimilistan, mutta ne eivät tarkkaan määrittele, että missä menee oikean ja riittävän kuvan antamiseksi tarpeellisten liitetietojen raja. (Rekola-Nieminen, 2016, 84)

2.4 Kahdenkertainen kirjanpito

Luonnollisten henkilöiden eli ammatin- ja liikkeenharjoittajien kirjanpitoon on tuotu helpotuksia uuden kirjanpitolain voimaan astumisen myötä. Luonnolliset henkilöt ovat edelleen kirjanpitovelvollisia, mutta he ovat jatkossa tietyin edellytyksin vapautettuja kahdenkertaisen kirjanpidon ylläpitämisestä. Luonnollinen henkilö ei ole velvollinen ylläpitämään toiminnastaan kahdenkertaista kirjanpitoa, mikäli päättyneellä ja tai sitä välittömästi seuraavalla tilikaudella enintään yksi seuraavista rajoista täyttyy:

1. Taseen loppusumma 100 000 euroa.
2. Liikevaihto 200 000 euroa.
3. Henkilökunnan lukumäärä keskimäärin 3 henkilöä.

Mikäli ammatin- tai liikkeenharjoittajan tilikausi kuitenkin poikkeaa kalenterivuodesta, on hän siinä tapauksessa edelleen velvoitettu pitämään toiminnastaan kahdenkertaista kirjanpitoa. (Tikkanen, 2016, 22)

2.5 Konsernitilinpäätös

Konsernitilinpäätöksen tarkoituksena antaa koko konsernia koskeva kuva siten, että siinä on yksi kirjanpitovelvollinen ja konserniin kuuluvat yhtiöt ovat emoyhtiön osastoja. Konsernitilinpäätöksessä konsernin yhtiöiden sisäiset myynnit, ostot, velat ja saamiset on eliminoitu pois. Samoin siitä on eliminoitu eri tase-eriin sisältyvät sisäiset katteet, lisäksi liitetiedoista jää pois konsernin sisäiset vakuudet. (Rekola-Niemi, 2016, 180) Konsernitilinpäätöksen laatiminen on ollut aikaisemmin työlästä erityisesti pienille konserneille.

Lain keskeisen tavoitteen mukaan, joka siis oli pienten yritysten raportointivelvoitteiden keventäminen, myös pienet konsernit ovat jatkossa vapautettuja konsernitilinpäätöksen laadinnasta. Kirjanpitolain muutoksen lisäksi samassa yhteydessä myös osakeyhtiölakia päivitettiin niin, että pienkonsernien ei ole jatkossa pakko laatia konsernitilinpäätöstä, vaikka emoyhtiö jakaisikin osinkoa. Helpotukset eivät kuitenkaan koske PIE-yhteisöjä. Lisäksi myös alakonsernien tilinpäätösvelvoitteita kevennettiin. (Tikkanen, 2016, 22)

Konsernintilinpäätöksen laativien yritysten joukko pienenee uuden lain myötä merkittävästi. Tähän on syynä se, että lakimuutoksen johdosta konsernintilinpäätöksen laatimisvelvollisuuden alarajaa nostettiin tuntuvasti. Alaraja muodostuu koko konsernin eliminoimattomista liikevaihdoista, taseen loppusummista ja henkilöstömäärästä. Jatkossa konsernintilinpäätöksen joutuu laatimaan jokainen pienkonsernia suurempi konserni, riippumatta emoyhtiön toimintamuodosta, jos se harjoittaa liiketoimintaa. Ammatin- ja liikkeenharjoittajat ovat vapautettuja tästä velvoitteesta. Raja-arvot ovat jatkossa samat kuin niin sanotuilla pienillä yrityksillä eli

1. Taseen loppusumma 6 000 000 euroa
2. Liikevaihto 12 000 000 euroa
3. Henkilökunnan lukumäärä keskimäärin 50 henkilöä.

(Rekola-Nieminen, 2016, 179-182)

2.6 Arvotus- ja jaksotussäännökset

Tarkasteltaessa uuden kirjanpitolain vaikutuksia arvotus- ja jaksotussäännöksiin, mahdollistaa uusi lainsäädäntö uusia aktivointikohteita sekä aikaisempaa pidempiä poistoaikoja. Arvostuksissa on otettu askel lähemmäksi kansainvälisiä IFRS-standardeja. Kirjanpitolain arvotus- ja jaksotussäännöksiä on päivitetty, mutta sinne on tuotu myös kokonaan uusia säännöksi, kuten esimerkiksi pääomalainan merkitsemistä koskeva pykälä. Tässä kappaleessa nostetaan osille merkittävimpiä uudistuksia arvotus- ja jaksotussäännösten osalta.

Lakia muokattiin lähemmäs kansainvälisiä standardeja, joka mahdollistaa jatkossa IAS-standardien mukaisesti mm. rahoitusvälineiden merkitseminen käypään arvoon sekä rahoitusleasing-sopimuksella hankitun omaisuuden käsittelyä investointina ja velkana. Mikroyritys ei kuitenkaan voi hyödyntää uudistuksen myötä tulleita rahoitusvälineiden käyvän arvon merkitsemisen menetelmiä. (Simonen, 2016)

Professori Jarmo Leppiniemen mukaan esimerkiksi hankintamenon sisältöön tuli kaksi periaatteellisesti tärkeää muutosta, sillä sekä kiinteiden (välillisten) menojen, että korkomenojen aktivointimahdollisuudet laajenivat (KPL 4:5 §). Aikaisemmin laissa olleet ”muuttuvat menot” on uuden lain myötä muutettu ”välittömiksi menoiksi”, ja tämä mahdollistaa eräin edellytyksin välillisten menojen sisällyttämisen hankintamenoon. Yleis-täen välittömät menot ovat myös muuttuvia menoja. (Leppiniemi, 2016, 41-42)

Yhdeksi merkittäväksi muutokseksi Leppiniemi nostaa sen, että sijoituskiinteistöjen arvonnousu on jatkossa mahdollista tulouttaa vuosittain tuloslaskelmaan ja merkitä varallisuudeksi taseeseen. Tämä saattaa antaa esimerkiksi kiinteistösijoitusyhtiöille enemmän mahdollisuuksia osingonjaon suhteen. (Leppiniemi, 2016, 42)

Kehittämismenojen, liikearvon ja muiden pitkävaikutteisten menojen jaksotussäännöksiä lievennettiin merkittävästi. Poistettavien menojen aktivointiaikaa on pidennetty aiemmasta viidestä vuodesta kymmeneen vuoteen niiden tilanteiden osalta, joissa vaikutusaikaa ei kyetä arvioimaan. Myös aikaisemmasta 20 vuoden enimmäisajasta on tapauskohtaisesti poistettu. Käytännössä yli 10 vuoden poistoajat tulevat jatkossa olemaan harvinaisia. (Leppiniemi, 2016, 41-43)

Muutos aktivointiajan pidentämisestä koskee siis myös kehittämismenoja, joiden aktivointi on edelleenkin mahdollista. Lisäyksenä uuteen kirjanpitolakiin on lisätty toisia yritysmuotoja koskeva voitonjakorajoitus. Kehitysmenoja aktivoimalla aikaansaatu pääoma ei ole jakokelpoista kirjanpitovelvollisissa, jotka ovat:

1. Osakeyhtiö tai muussa laissa osakeyhtiölain noudattamiseen velvoitettu yhteisö.
2. Avoinyhtiö tai kommandiittiyhtiö, jonka kaikki vastuunalaiset yhtiömiehet ovat osakeyhtiöitä.
3. Osuuskunta tai muussa laissa osuuskuntalain noudattamiseen velvoitettu yhteisö.

Kehittämismenojen voitonjakorajoitteiden kiertämisen estämiseksi lisäksi säädettiin, että kehittämismenoja ei saa aktivoida muina pitkävaikutteisina menoina. (Leppiniemi, 2016, 43)

Pääomalainan merkitseminen

Tietyissä tilanteissa jatkossa pääomalaina voidaan merkitä osakeyhtiön tai osuuskunnan taseessa oman pääoman eräksi. Edellytyksenä tähän on kuitenkin se, että ehdoiltaan vastaava arvopaperi olisi merkittävissä IFRS-standardien mukaisessa tilinpäätöksessä omaan pääomaan. Pääomalainan merkitseminen ei koske kuin osakeyhtiöitä ja osuuskuntia ja merkitsemisessä edelleen pääsääntönä on kuitenkin, että pääomalaina on vierasta pääomaa. (Tikkanen, 2016, 23)

Pääomalainan merkitseminen taseeseen on kokonaan uusi pykäläkirjanpitolaissa. Pääomalainan merkitsemisessä olennaista on oman pääoman ehtoisuus ja voidaankin sanoa, että kyseessä on lainan sisältöpainotteisuuden periaatteeseen pohjautuva kirjausratkaisu. Pääosa pienyritysten pääomalainoista on asiakirjaoppaista kopioitujen lainaehtojen mukaan vierasta pääomaa. Tällöin ne ovat myös lainaehtojen sisällön mukaan kirjattava vieraaseen pääomaan. (Rekola-Nieminen, 2016, 156)

2.7 Taloushallinnon sähköistyminen

Tekniikka on vuosien varrella kehittynyt merkittävästi, eikä ennen uudistusta voimassa ollut kirjanpitolaki mahdollistanut tietotekniikan hyväksikäyttöä parhaalla mahdollisella tavalla. Tekniikan kehittyminen on otettu huomioon uudessa kirjanpitolaissa ja siitä on poistettu teknisen kehityksen esteenä olleita säännöksiä, kuten teknisen esitysmuodon osalta. Jatkossa lakiuudistus mahdollistaa kirjanpitoaineiston taltioimisen täysin sähköiseen muotoon, joka sujuvoittaa niin yrittäjiä kuin tilitoimisto työntekijöiden arkea. Lisäksi paperimuotoisesta tasekirjasta luovuttiin. (Tikkanen, 2016, 20)

Sähköisesti taltioitavan aineiston on kuitenkin oltava vaikeuksitta saatettavissa selkokieliseen muotoon ja ilman aiheetonta viivettä taltioinnin järjestelmäratkaisuista riippumatta. Materiaali on saatava esteettä esimerkiksi tilintarkastajien tai viranomaisten luettavaksi. (Simonen, 2016)

3 RAHOITUSPROSESSI

Yritykset joutuvat usein perustamisvaiheessa tai yritystoiminnan kehittämisvaiheessa turvautumaan rahoitusmarkkinoihin. Rahoitusmarkkinoilta yritys pyrkii keräämään yritystoiminnan käynnistämiseen tai sen kehittämiseksi vaaditun pääoman. Pääomaa yritykset tarvitsevat eri investointeihin, kuten esimerkiksi laitehankintoihin. Rahoitusmarkkinoilla toimivat sijoittajat ja erilaiset rahoitukseen erikoistaneet instituutiot, joita edustavat muun muassa pankit. (Niskanen, 2013, 9)

Rahoituslaitosten ja rahoituksen ammattilaisten keskeisimpiä tietolähteitä on yritysten tilikauden jälkeen julkaisemat tilinpäätökset. Tilinpäätös antaa mahdollista rahoitusta arvioiville henkilöille tietoja, joita voidaan hyödyntää tunnuslukuanalyysissä sekä yritysten arvonnääräytymisessä. Riittävän taloudellisen tiedon avulla rahoituslaitokset pystyvät arvioimaan rahoituksen riskejä. (Puttonen, 2009, 225)

Tässä luvussa tarkastellaan rahoitusta vieraan pääoman osalta. Luvussa pyritään antamaan lukijalle yleinen käsitys rahoituksesta sekä erityisesti kuva siitä, miten rahoitusmarkkinoilla toimivat instituutiot analysoivat yrityksiä mahdollisen luoton myöntämiseksi. Tarkastelun alla on erityisesti pankit. Tarkastelun ulkopuolelle on puolestaan jätetty oman pääomanehtoinen rahoitus kuten osakeannit. Luvussa kiinnitetään eniten huomiota yrityksen taloudellisen tilanteen arviointiin yrityksen tilinpäätöstietojen avulla.

3.1 Yritysrahoitus

Yritykset joutuvat tekemään investointeja toiminnan käynnistämiseksi tai sen kehittämiseksi. Yritykset joutuvatkin toimintansa aikana miettimään, että mihin kohteisiin heidän tulisi investoida ja miten nämä investoinnit tullaan rahoittamaan. Nämä investointipäätökset ja rahoituspäätökset kulkevat järjestelmällisesti käsi kädessä. Yritystoiminta on periaatteessa yksinkertaista, yrityksen on tehtävä sellaisia investointeja, jotka tuottavat enemmän kuin niiden rahoittamisesta aiheutuu kustannuksia. (Puttonen, 2009, 15)

Yritystoiminnan rahoituskysymykset jakautuvat kahteen osaan taseen mukaisesti. Taseen vastaavaa-puolen kysymykset liittyvät omaisuuden tuottoon eli miten yrityksen omaisuudelle saadaan mahdollisimman hyvä tuotto. Vastattavaa-puolen kysymykset

puolestaan liittyvät hankittavan rahoituksen kustannuksiin. Yrityksen on rahoituspäätöksessään mietittävä, että miten saadaan rahoitusta mahdollisimman edullisesti ja mikä on rahoituksessa oman ja vieraan pääoman suhde. (Puttonen, 2009,16)

Yrityksen oman rahoituksen ollessa riittämätöntä, se joutuu turvautumaan ulkopuoliseen rahoitukseen ja hakemaan rahoitusta rahoitusmarkkinoilta. Hakiessaan rahoitusta rahoitusmarkkinoilta, joutuu yritys monesti turvautumaan eri rahoituslaitosten tarjoamiin lainoihin, tällöin puhutaan vieraan pääoman ehtoisesta rahoituksesta. Rahoituslaitoksilta haettava rahoitus aiheuttaa yrityksille korkokustannuksia ja yritysten onkin tarkkaan mietittävä ulkopuolisen rahoituksen tuomia tuottoja sen aiheuttamiin kustannuksiin. (Niskanen, 2013, 9-10)

Suomessa pääomamarkkinat ovat pitkään olleet pankkikeskeiset. Suuri osa yrityksistä on turvautunut ulkopuolista rahoitusta hakiessaan juuri pankkeihin. Vaikka pääomamarkkinat ovat Suomessakin viime vuosien aikana kehittäneet, ovat pankkilainat edelleen Suomessa ylivoimaisesti merkittävin vieraan pääoman lähde yrityksille. Pankkilainat ovat yksityisiä lainoja, jotka eivät normaalisti ole kaupankäynnin kohteina. Pankkilainojen saatavuus ja lainaehdot perustuvat pitkälti neuvotteluihin, joissa korostuvat yrityksen ja pankin väliset suhteet ja pitkäaikaisuus. (Niskanen, 2013, 28)

Yrityksen turvautuessa esimerkiksi pankkilainaan, joutuu rahoituslaitos puolestaan arvioimaan rahoituksen riskitasoa. Pankit joutuvat arvioimaan rahoitettavan yrityksen kykyä lainan takaisinmaksulle ja sen kykyä selviytyä lainan aiheuttamista korkokustannuksista. Lainan riskitaso määrittelee myönnettävän lainan hinnan. Mikäli lainaan liittyy merkittäviä epävarmuustekijöitä, haluavat rahoituslaitokset paremman tuoton riskilleen ja tämä näkyy lainan hinnassa. Myös markkinoilla ilmenevät epävarmuustekijät vaikuttavat myönnettävän rahoituksen hintaan. (Puttonen, 2009, 16)

Lainan riskitason määrittämiseksi pankki joutuu analysoimaan luototettavan yrityksen taloudellista suorituskykyä ja yrityksen toimialan sen hetkistä markkinatilannetta ja näkymiä. Analysoinnissa on tärkeää selvittää yrityksen pääoman rakenne ja erityisesti yrityksen kyky lainantakaisinmaksulle. Yrityksen taloudellisen suorituskyvyn analysointiin pankilla eri mittareita. Näitä mittareita pankit selvittävät muun muassa yrityksen julkaiseman tilinpäätöksen avulla.

3.2 Asiakastuntemus ja yritystutkimus

Yritysrahoituksen lähtökohtana toimii asiakastuntemus. Rahoituspäätöksen perusteiksi pankilla on oltava hallussaan riittävä tieto asiakasyrityksen taloudellisesta tilasta ja yrityksen kehityksestä. Vuonna 2008 käyttöön otetut vakavaraisuusvaatimukset korostavat entisestään asiakasyrityksiltä saatavan tiedon määrän ja laadun merkitystä esimerkiksi pankin luottopäätösten teossa. (Kontkanen, 2015, 151)

Rahoituspäätös kohdistuu pitkälti yrityksen tulevaisuuteen. Tämän johdosta asiakastuntemuksessakin painopiste on suunnattu yrityksen tulevaisuuteen ja sen kehitysnäkymien arviointiin. Asiakastuntemus on keskeinen osa pankkitoimintaa ja se kuvaa pankin ammattitaitoa. Pankkien on tunnettava asiakkaansa ja tunnistettava niiden tarpeet. Asiakastuntemusta hyödynnetään erityisesti luottokelpoisuuden selvittämisessä. Tuntemuksen avulla pystytään hallitsemaan rahoituksen riskejä ja ennen kaikkea tyydyttämään asiakkaan rahoitustarpeet parhaalla mahdollisella vaihtoehdolla. (Kontkanen, 2015, 151)

Yritysrahoituksessa vakuuksilla on huomattava merkitys, mutta kuitenkin vakuuttuneisuus yrityksen pitkän tähtäyksen menestyksestä ja kannattavuudesta on tärkein kriteeri rahoituspäätöstä laadittaessa. Hyvä asiakastuntemus antaa pankeille mahdollisuuden arvioida yrityksen tulevaisuuden menestysedellytyksiä. Hyvä asiakastuntemus edellyttää laajaa tiedon keräämistä esimerkiksi yrityksen toimialasta, omistussuhteista, tuotannosta, tilinpäätöksestä ja budjetoinnista. Jatkuva yhteydenpito asiakkaan ja pankin välillä on tärkeä osa asiakastuntemusta. (Kontkanen, 2015, 151)

Yritystutkimustoiminta ja talouden analyysi

Yritystutkimus tuottaa pankeille tietoa sen yritysasiakkaista ja lisää siten tuntemusta toimialasta ja asiakasyrityksestä. Yritystutkimuksen perimmäisenä päämääränä on oikeaan osuvat, perustellut ja nopeat rahoituspäätökset sekä hyvä asiakassuhteen hoito. Pankkien tiedon tuotanto jakautuu kahteen pääryhmään eli:

1. Yritystutkimuksiin, kertaluonteisiin selvityksiin (esimerkiksi hanketutkimukset).
2. Tilinpäätösanalyysihin, joiden avulla toteutetaan jatkuva ja säännöllinen yritysseuranta.

(Kontkanen, 2015, 152)

Pankkien ammattilaiset tuottavat yritystutkimusten avulla arvioita ja analyyskejä rahoituspäätösten tueksi. Yritystutkimuksen parissa työskentelevät analyytikot tuottavat yritystutkimusmuistioita, jossa esitetään analyysi ja johtopäätökset, joiden perusteella pystytään arvioimaan, että täytyvätkö pankin harjoittaman rahoituspolitiikan kriteerit yrityksen osalta. Rahoitusprosessin päätöksentekijä kuuntelee yritystutkijalta kannanottoja ja ehdotuksia päätöksenteon tueksi. (Kontkanen, 2015, 152)

Kokonaisvaltaisen yritystutkimuksen avulla pankki pyrkii selvittämään yrityksen taloutta, sen toteutunutta kehitystä ja lisäksi määrittelemään yhdessä yrityksen kanssa kehitykseen vaikuttaneet tekijät. Yrityksen tulevaisuuden kehitysnäkymien analysoimiseksi analyytikon on myös hankittava tietoa yrityksen sen hetkisestä markkina-asemasta, toimialan kysyntänäkymistä, suhdannevaihteluista sekä alalla vallitsevasta kilpailutilanteesta. Tulevaisuuden näkymien arvioimiseen analyytikot käyttävät erityyppisiä ennustemalleja. Kokonaisvaltainen yritystutkimus pitää siis sisällään tunnuslukujen analysoinnin lisäksi myös monia muita elementtejä. (Kontkanen, 2015, 152-153)

Yrityksen ylläpitämä kirjanpito on vahvasti liitoksissa yritystutkimukseen ja yritysrahoitukseen. Kirjanpito kuvaa yrityksen rahaprosessia, joka perustuu yrityksen tilikauden aikaisiin juokseviin kirjauksiin. Tilikauden aikaisten kirjausten pohjalta yritys laatii tilinpäätöksen, jonka muodostaa tuloslaskelma ja tase liitetietoineen. Tuloslaskelma kertoo yrityksen päättyneellä tilikaudella kerryttämän voiton tai vaihtoehtoisesti tappion sekä antaa informaatiota yrityksen taloudellisesta suorituskyvystä. Tilinpäätöksen tase puolestaan kertoo yrityksen omaisuuden ja se selvittää myös yrityksen omistusrakennetta. (Kontkanen, 2015, 154)

Yrityksen tilinpäätöstietojen avulla saatavat tunnusluvut ovat merkittävä osa asiakastuntemusta ja yritystutkimustoimintaa. Asiakasyritysten liiketaloudellisen menestyksen seurannassa hyödynnetäänkin tilinpäätösanalyysiä. Tilinpäätösanalyysissä hyödynnetään yrityksen vuosittaisia tilinpäätöksiä, joista analyytikot muodostavat talouden arvioinnin kannalta oleelliset tunnusluvut. Tilinpäätösanalyysin tavoitteena on antaa relevantti kuva yrityksen kannattavuudesta ja taloudellisesta asemasta. (Kontkanen, 2015, 154)

3.2.1 Luottoluokittelu

Luottolaitokset, kuten pankit käyttävät luottopäätöksen tekemisen tukena erilaisia luokitusjärjestelmiä. Luokitusjärjestelmää hyödynnetään niin luotonhakemisivaiheessa, kuin

myös mahdollisesti myöhemmin luottoriskien jatkuvassa seurannassa. Luottoluokittelu pätee niin henkilöasiakkaiden kuin myös yritysasiakkaiden luotonhakuprosessissa. Luottoluokittelu mahdollistaa eri muuttujien seurannan rahoituspäätökseen liittyvän luottokelpoisuutta eli maksuvalmiutta ja riskiasemaa arvioitaessa. Riskiaseman arvioinnissa voidaan ottaa huomioon esimerkiksi vakuudet. (Kontkanen, 2015, 155)

Henkilöasiakkaan luottokelpoisuutta voidaan arvioida muun muassa tulojen, velkaantuneisuuden ja yleisen maksukäyttäytymisen sekä maksukykyä ennustavien tekijöiden perusteella. Näiden perusteella muodostetaan asiakkaan luokitusasteet tai luottoluokka. Henkilöasiakkaiden osalta luottoluokitus on jokaisen asiakkaan saatavissa henkilötietolain nojalla. Luottolaitoksilla on kuitenkin erilaisia tapoja luokituksen laatimiseksi ja luokitukset ovat harvoin vertailukelpoisia toisiinsa nähden. (Kontkanen, 2015, 155)

Yritysten luottokelpoisuutta puolestaan arvioidaan sen yrityksen toiminnan, taustan, talouden ja maksukäyttäytymisen perusteella. Positiivisesti vaikuttavia tekijöitä on esimerkiksi hyvät talouden tunnusluvut ja virheetön maksukäyttäytyminen. Yritystutkimuksen pohjalta yrityksille määritellään omat luottoluokitukset. Selvitettyä luottoluokittelua käytetään rahoituksen päätöksen pohjana. Luottoluokittelun tehtävänä on selvittää, että onko yritys luottokelpoinen ja millä ehdoin yritys on luottokelpoinen.

Teoreettisesti luottoluokitus määrittelee sen, että millä todennäköisyydellä yritys ajautuu maksukyvyttömyyteen lähitulevaisuuden aikana. Yrityksen luottoluokitus vaikuttaa pankin rahoitusehtoihin, rahoituksen hinnoitteluun sekä rahoituksen vakuuspolitiikkaan. Huono luottoluokitus tarkoittaa kalliimpaa hintaa lainassa, koska lainan riskitaso on pankille korkeampi. Toisin kun henkilöasiakkailla, yritysten luottoluokitukset eivät ole julkista tietoa vaan ne ovat pankin liikesalaisuuden alaista tietoa.

3.2.2 Tilinpäätösanalyysi

Yrityksen taloudellista tilaa on mahdollista arvioida tilinpäätösanalyysin avulla, joka perustuu yrityksen tilikauden päätteeksi julkaisemaan tilinpäätökseen. Tilinpäätösanalyysin avulla on mahdollista verrata yritysten taloudellista tilaa toisiinsa, mutta myös saman yrityksen taloudellista tilaa eri ajanjaksoilta. Monesti vertailun kohteena on yrityksen tilikaudet, joita vertaillaan toisiinsa. Tilinpäätösanalyysin avulla pystytään analysoimaan yrityksen taloudellinen asema, menestys ja sitä kuinka hyvin yritysjohto on hoitanut yritystä. (Ikäheimo, 2011, 51)

Tilinpäätösanalyysit antavat arvokasti tietoa yrityksen sidosryhmille, kuten rahoituslaitoksille ja sijoittajille. Esimerkiksi sijoittajat arvioivat sijoituskohteitaan monesti juuri tilinpäätösanalyysien avulla. Sijoituspäätösten ohella tilinpäätösanalyysiä käytetään monissa muissakin taloudellista päätöksentekoa vaativissa tilanteissa. Esimerkiksi rahoitusinstitutioiden luottopäätösten yhteydessä ja yritysten maksuvalmiuden tarkkailussa. (Martiainen, 2015, 121)

Rahoituslaitokset hyödyntävät yritysten tilinpäätöstietoja yritykselle myönnettävää rahoitusta arvioidessaan. Tilinpäätöstiedot antavat tarkoitukseen sopivaa relevanttia tietoa luottajille yrityksen taloudesta. Vuosien varrella tilinpäätöstiedot ovat muotoutuneet niin, että ne palvelevat eri sidosryhmien tarpeita. Tilinpäätösanalyysillä on lukuisia eri menetelmiä eri tarkoituksia silmällä pitäen. Tilinpäätösanalyysissä rahoituslaitokset hyödyntävät monesti tunnuslukuanalyysia, jotka pohjautuvat yritysten antamiin tilinpäätöstietoihin. (Ikäheimo, 2011, 52)

Riittävän laajan tilinpäätösanalyysin saamiseksi, analyysin tulisi kattaa vähintään kolmen vuoden tiedot. Liian suppean materiaalin pohjalta on vaikea saada todellinen kuva yrityksen taloudellisesta asemasta. Todellisen kuvan saamiseksi on tärkeää, että tunnusluvut lasketaan eri yrityksistä ja eri ajankohdilta samalla tavalla. Tilinpäätösanalyysissä tiettyjen tunnuslukujen käyttö on vuosien saatossa vakinaistunut. Kaikkein olennaisinta tilinpäätösanalyysissä kuitenkin on johtopäätösten tekeminen, eikä tunnusluvut itsessään. (Kontkanen, 2015, 154)

Tunnuslukuanalyysi

Rahoituslaitokset ja rahoitukset ammattilaiset käyttävät erilaisia menetelmiä yrityksen taloudellisen tilan arvioimiseen. Yksi näistä analysoinnin menetelmistä on tunnuslukuanalysointi. Tunnuslukuanalysointi on osa tilinpäätösanalyysiä ja siinä keskeistä roolia näyttelee yrityksen vuosittain julkaisema tilinpäätös. Hyvät tunnusluvut omaava yritys omaa pääsääntöisesti alhaisen riskitason ja on näin ollen pankille hyvä luoton kohde.

Tunnuslukuanalyysissä arvioidaan yrityksen strategian toteutumista ja keskitytään tilinpäätöstietojen avulla laskettaviin mittareihin, jotka mittaavat yrityksen taloudellista suorituskkyä. Yrityksen taloudellinen suorituskky muodostuu useista eri osatekijöistä. Useimmiten ne on jaettu yrityksen kannattavuutta, vakavaraisuutta, maksuvalmiutta ja

kassavirtoja mittaaviin osatekijöihin. Rahoituslaitokset kiinnittävät rahoitusta miettiesään erityistä huomiota yrityksen maksuvalmiuteen ja sen vakavaraisuuteen. (Niskanen, 2013, 55)

Tunnuslukuanalyysissa tunnusluvut ovat useimmiten ilmoitettu suhdemuotoisina, jotka voidaan helposti muuttaa prosenttiluvuiksi. Tämä mahdollistaa tunnuslukujen vertailun helposti eri yritysten tai eri ajanjaksojenvälillä. Tunnuslukuanalyysissa pyritään ottamaan huomioon eri tilinpäätöstietojen välisiä yhteyksiä. Yrityksen tulos, pääoma ja pääoman kustannukset sekä niihin yhteydessä olevat tekijät on usein esitetty tiukasti erillisinä kokonaisuuksina. Todellisuudessa edellä mainitut erät tiiviisti yhteyksissä toisiinsa. Esimerkiksi myynnin kasvu monesti lisää myös yritysten investointien määrää. Näitä edellä mainittuja yhteyksiä pyritään tunnuslukuanalyseilla selvittämään. (Ikäheimo, 2011, 60)

Kannattavuus

Yksi tilinpäätösanalyysissä arvioitavista tunnusluvuista on kannattavuus. Kannattavuuden mittauksella pyritään vertaamaan yrityksen taloudellisia tuloksia ja hyötyjä niiden vaatimiin liiketoimiin ja uhrauksiin. Kannattavuuden mittarit jaetaan yleisesti liikevaihtoon suhteutettuihin katemittareihin sekä pääomaan suhtautettuihin tuottomittareihin. Yksinkertaisimmat yrityksen kannattavuutta mittaavat mittarit vertaavat yrityksen tekemää voittoa sen tuomaan kokonaisliikevaihtoon. (Puttonen, 2009, 227)

$$\text{Voitto} - \% = \frac{\text{Tilikauden voitto}}{\text{Liikevaihto}} * 100$$

Kaava 1. Voittoprosentti (Puttonen, 2009, 227)

Liikevoittoprosenttia kuvaava tunnusluku kertoo sen, kuinka suurella katteella yritys toimii, eli kuinka kustannustehokkaasti yritys on kyennyt kerryttämään tietyn määrän liikevaihtoa. Toinen merkittävä voittomarginaaliluku, jota voidaan tarkastella, on nettotulosprosentti. Siinä tarkastellaan yrityksen tulosta verojen jälkeen suhteessa liikevaihtoon. (Ikäheimo, 2011, 64)

$$\text{Nettotulos} - \% = \frac{\text{Nettotulos}}{\text{Liikevaihto}} * 100$$

Kaava 2. Nettotulosprosentti (ikäheimo, 2011, 64)

Yrityksen kannattavuuden tarkastelussa tärkeimmät tunnusluvut ovat kuitenkin käyttökateprosentti sekä sijoitetun pääoman tuottoprocentti. Käyttökateprosentti on vahvasti toimialaan sidottu tunnusluku, joka kertoo kuinka paljon yrityksen liikevaihdosta jää jäljelle katetta toimintakulujen vähennyksen jälkeen. Pääomavaltaisilla toimialoilla käyttökateen tulisi olla huomattavasti suurempi kuin mitä työvaltaisilla aloilla. (Kontkanen, 2015, 154)

$$\text{Käyttökateprosentti} = \frac{\text{Käyttökate}}{\text{Liikevaihto}} * 100$$

Kaava 3. Käyttökateprosentti (Leppiniemi & Kykkänen, 2015, 173)

Liikevaihdon sijaan yrityksen toiminnan kannattavuutta voidaan mitata myös sijoitetun pääoman avulla, jolloin liikevaihdon sijaan tilikauden voitto suhteutetaan yritykseen sijoitettuun pääomaan. Tällöin saadaan tuottomittarin luku, jota voidaan muun muassa verrata sijoittajien tuottovaatimukseen. Yksi tuottomittareista on *sijoitetun pääoman tuottoprocentti*. (Puttonen, 2009, 227)

$$\text{Sijoitetun pääoman tuotto}(\%) = \frac{\text{Voitto} + \text{Rahoituskulut}}{\text{Sijoitettu pääoma (vuoden keskiarvo)}} * 100$$

Kaava 4. Sijoitetun pääoman tuottoprocentti (Leppiniemi & Kykkänen, 2015, 173)

Nettotulos edustaa yrityksen osakkeenomistajien saamaa tuottoa ja rahoituskulut puolestaan velkojille eli vieraan pääoman tarjonneille rahoittajille ja rahoituslaitoksille maksettavia kuluja. Yrityksen on esitettävä rahoituskulut liitetiedostoissaan, sillä tuloslaskelmassa ne ovat yleensä netotettuina rahoitustuottojen kanssa. (Puttonen, 2009, 227)

Sijoitetun pääoman tuotto-prosentsi kuvaa yrityksen tulosta tuottoa vaativan eli oman pääoman ja korollisen vieraan pääoman suhteen. Kannattavan yrityksen tulisi tuottaa pääomalle tuntuvasti vieraan pääoman korkoa suurempi tuotto. Pitkän aikavälin kannattavuus on yritystoiminnassa ehto. (Kontkanen, 2015, 154)

Tehokkuus

Rahoituspäätöstä laadittaessa voidaan kiinnittää huomiota myös yrityksen toiminnan tehokkuuteen. Yritystoiminnan tehokkuutta kuvastavat tunnusluvut kertovat siitä, kuinka nopeasti tietyt pääomaerät saadaan tuottamaan. Tehokkuuslukuja kuvataan monesti myös nimityksellä kiertoluvut, koska tehokkuus luvuilla voidaan mitata yrityksen pääoman kiertonopeutta sekä pääoman kiertoaikaa. Kiertonopeutta kuvaavat luvut ilmaisevat, kuinka monta kertaa yrityksen pääoma kiertää vuodessa ja puolestaan kiertoaikaa ilmaisevat tunnusluvut kertovat sen, kuinka kauan kestää, että kyseinen pääoma on kertaalleen kiertänyt. (Ikäheimo, 2011, 68)

Kokonaisvaltaisimpana tehokkuutta mittaavana mittarina voidaan pitää sitä, miten paljon yritystoimintaan sitoutetulla pääomalla saadaan aikaan myyntiä. Huomioitaessa koko pääoman kiertonopeus, suhteutetaan siinä yrityksen liikevaihto taseen loppusummaan. Tehokkuuden tunnusluvun avulla saadaan selville, että kuinka yrityksen pääoma on käytössä. Pääoman kiertonopeuden ollessa nopea, yrityksellä on paremmat edellytykset saada investoinnit tuottamaan paremmin. (Ikäheimo, 2011, 68)

Yrityksen *koko pääoman kiertonopeus* saadaan selville seuraavasti:

$$\text{Koko pääoman kiertonopeus} = \frac{\text{Liikevaihto}}{\text{Taseen koko pääoma keskimäärin}}$$

Kaava 5. Koko pääoman kiertonopeus (Ikäheimo, 2011, 68)

Vakavaraisuus

Yrityksen vakavaraisuutta kuvaavilla tunnusluvuilla pyritään kertomaan, miten yritystoiminta on rahoitettu. Yritystoiminnassa on pääsääntöisesti kaksi tapaa rahoittaa toimintaa, jotka ovat oman pääoman –ehtoinen ja vieraan pääoman -ehtoinen rahoitus. Vieras

pääoma on yrityksen ulkopuolelta hankittua velkaa, jonka yritys joutuu aikanaan maksamaan pääoman myöntäneelle taholle takaisin ja tälle joudutaan maksamaan myös korkokustannuksia. Oma pääoma puolestaan on esimerkiksi osakeannin avulla hankittua pääomaa, jota ei tarvitse maksaa takaisin, osingonjakokaan ei ole pakollista. (Ikäheimo, 2011, 71)

Yrityksen vakavaraisuutta mittaavat tunnusluvut kertovat yrityksen pääoman rakenteesta. Vakavaraisuus viittaa yrityksen oman pääoman ja vieraan pääoman suhteesta yrityksen kokonaispääoman määrään. Vakavaraisella yrityksellä vieraan pääoman osuus selkeästi omaa pääoman pienempi ja vakavarainen yritys kykenee pitkällä aikavälillä vaivatta selviytymään vieraan pääoman muodostamista korkomaksuista. Vakavaristen yritysten arvo nousee erityisesti talouden heikkoina aikoina, jolloin yrityksen liiketoiminnan tuotot saattavat olla pieniä. Heikko vakavaraisuus puolestaan merkitsee sitä, että yrityksellä paljon vierasta pääomaa suhteessa omaan pääomaan. Tämä tarkoittaa yritykselle suuria korkomaksuja, jotka lisäävät yrityksen riskitasoa esimerkiksi luotonantajan silmissä. (Martikainen, 2015, 122-123)

Yrityksen vakavaraisuutta mitattaessa käytetään usein *omavaraisuusasteen* tunnuslukua. Omavaraisuusastetta mitataan seuraavan kaavan avulla:

$$\text{Omavaraisuusaste} = \frac{\text{Oma pääoma}}{\text{Taseen loppusumma} - \text{saadut ennakot}} * 100$$

Kaava 6. Omavaraisuusaste (Ikäheimo, 2011, 72)

<i>Omavaraisuusaste</i>	<i>Arviointi</i>
<i>yli 40 %</i> <i>20-40 %</i> <i>alle 20 %</i>	<i>hyvä</i> <i>tyydyttävä</i> <i>heikko</i>

Taulukko 4. Omavaraisuusasteen ohjearvot (Leppiniemi & Kykkänen, 2015, 175)

Yrityksen vakavaraisuudesta käytetään myös termiä velkaantuneisuus. Yrityksen pääoman rakennetta voidaan arvioida myös nettovelkaantumisasteen avulla. Nettovelkaantumisasteessa suhteutetaan yrityksen nettovelat yrityksen omaan pääomaan. Osoittajassa korollisesta vieraasta pääomasta vähennetään likvidit varat, koska niitä on mahdollista käyttää korollisten lainojen lyhentämiseen. Yrityksen pääomarakennetta voidaan pitää sitä vahvempuna, mitä alhaisempi sen velkaantumisaste on. (Ikäheimo, 2011, 72)

Nettovelkaantumisaste saadaan selville seuraavasti:

$$\text{Nettovelkaantumisaste} = \frac{\text{Korollinen vieras pääoma} - \text{Rahat ja arvopaperit}}{\text{Oma pääoma}} * 100$$

Kaava 7. Nettovelkaantumisaste (ikäheimo, 2011, 73)

Pankkien näkökulmasta yrityksen vakavaraisuus on merkittävä tunnusluku. Sen avulla pystytään arvioimaan yrityksen tulevaisuuden näkymiä. Vakavarainen yritys kykenee selviämään markkinoiden suhdanne- ja muiden vaihteluiden aiheuttamista rasittavista tekijöistä. Yritys kykenee säilyttämään vakavaraisuutensa silloin, kun yritystoiminnasta kertyvä tulorahoitus (tulos + poistot) ja investointien omarahoitusosuus ovat riittävän suuret. (Kontkanen, 2015, 154)

Maksuvalmius

Yrityksen maksuvalmiutta eli likviditeettiä kuvaavat tunnusluvut ovat yleisesti tilinpäätösanalysoinnin kohteena. Maksuvalmiudella tarkoitetaan yrityksen kykyä selviytyä lyhyt aikaisista maksusitoumuksistaan niiden erääntyessä. Maksuvalmius kuvastaakin siis yrityksen lyhyen aikavälin rahoituksen riittävyyttä, jossa kassareservit ja muut nopeasti rahaksi tarvittaessa muutettava omaisuus näyttelevät tärkeää kuvaa. (Martikainen, 2015, 124)

Yritystoiminnan jatkuvuuden kannalta on oleellista, että yrityksellä on hyvä maksuvalmius ja edellytykset suoriutua erääntyvistä maksuista. Erääntyviä jokapäiväisiä maksuja edustavat esimerkiksi palkat, ostovelat, verot ja korot. Yrityksellä on oltava riittävät mää-

rät juokseviin kuluihin meneviä kassavaroja. (Ikäheimo, 2011, 74) Parhaan kuvan yrityksen maksuvalmiudesta antaa sen, miten nopeasti ja ajallaan yritys kykenee hoitamaan päivittäiset maksunsa. (Kontkanen, 2015, 154)

Yrityksen maksuvalmiuden ollessa hyvällä tasolla, yrityksen ei tarvitse turvautua lyhyt aikaisiin lisärahoituksiin, jotka ovat monesti erittäin kalliita. Heikon maksuvalmiuden omaavalle yritykselle saattaa aiheutua päivittäisten maksujen myöhästymisestä myös esimerkiksi viivästyskorkokuluja sekä mainehaittoja. Korkealla maksuvalmiudella on myös heikkoja puolia. Korkea maksuvalmius sitoo yrityksen pääomaa kassareserveihin ja muihin heikosti tuottaviin komponentteihin. (Martikainen, 2015, 124)

Tyypillisimmät yrityksen maksuvalmiutta kuvastavat tunnusluvut ovat lähtöisin yrityksen taseesta. Niissä suhteutetaan taseen vastaavan erät taseen vastattaviin eriin. Yleisimpiä maksuvalmiutta mittaavia tunnuslukuja on Quick ratio, joka tarkastelee sitä kuinka hyvin yrityksen rahoitusomaisuus riittää lyhyen aikavälin rahoitusvelvoitteisiin. (Leppiniemi & Kykkänen, 2015, 177) Quick ratio on erittäin tärkeä tunnusluku rahoituslaitoksille, yrityksen maksuvalmiutta ja luottoluokitusta määriteltäessä. *Quick ratio* saadaan selville seuraavasti:

$$\text{Quick ratio} = \frac{\text{Rahoitusomaisuus}}{\text{Lyhytaikainen vieras pääoma} - \text{Saadut ennakot}}$$

Kaava 8. Quick ratio (Leppiniemi & Kykkänen, 2015, 177)

<i>Quick ratio</i>	<i>Arviointi</i>
yli 1 0,5-1 alle 0,5	hyvä tyydyttävä heikko

Taulukko 5. Maksuvalmiuden ohjearvot (Leppiniemi & Kykkänen, 2015, 177)

Maksuvalmiutta mittaavana tunnuslukuna käytetään myös nettokäyttöpääomaprosenttia, joka kertoo maksuvalmiuden kehityksestä suhteessa yrityksen kerryttämään liikevaihtoon. (Martikainen, 2015, 124) Nettokäyttöpääomaprosentti saadaan hyödyntämällä tilinpäätöstietoja seuraavasti:

$$\text{Nettokäyttöpääoma (\%)} = \frac{\text{Nettokäyttöpääoma}}{\text{Liikevaihto}} * 100$$

Kaava 9. Nettokäyttöpääomaprosentti (Martikainen, 2015, 124)

Liian alhainen maksuvalmius on riski yritystä rahoittavalle taholle, koska yrityksellä saat-
taa ilmetä lyhyelläkin aikavälillä vaikeuksia velan takaisinmaksussa. Rahoittajien on aina
analysoitava yrityksen taloudellinen tila huolellisesti mahdollisten riskitekijöiden selvittä-
miseksi. Yrityksen maksuvalmiuden selvittäminen on tärkeimpiä yritystutkimuksen osa-
alueita.

Koko ja kasvu

Yrityksen koko määrittelee sen kasvupotentiaalin. Riittävän kasvupotentiaalin omaavalla
yrityksellä on edellytykset tuottaa parempaa arvoa ja tuottoa omistajilleen tulevaisuu-
dessa. Yrityksen kokoa voidaan arvioida liikevaihdon, taseen loppusumman, osakepää-
oman markkina-arvon tai työntekijöiden määrän mukaan. Yrityksen kokoa ja asemaa
markkinoilla voidaan lisäksi arvioida suhteuttamalla sen toimintaa kilpailijoihin tai toi-
mialaan. Yrityksen markkinaosuus on nykypäivän erittäin kilpailluilla markkinoilla erittäin
tärkeä ominaisuus. Markkinaosuuden kasvattaminen merkitsee yrityksen kilpailuaseman
paranemista ja usein myös vakaampaa tulevaisuutta. (Ikäheimo, 2011, 61)

Yrityksen kokoa ja sen kasvupotentiaalia on mahdollista mitata eri mittareiden avulla.
Esimerkiksi yrityksen markkina-arvoa ja liikevaihdon välistä suhdetta on mahdollista tar-
kastella ja tätä kautta arvioida yrityksen arvostusta. Hyvä markkina-arvon ja liikevaihdon
välinen suhde antaa sijoittajille ja rahoituslaitoksille arvosta tietoa yrityksen nauttimasta
arvostuksesta. (Ikäheimo, 2011, 63)

3.2.3 Yrityksen kassavirrat

Edellä käytiin läpi laskentatoimen menetelmiä yrityksen talouden analysoimiseksi. Laskentatoimi on vahvasti yhteydessä rahoitukseen. Laskentatoimen menetelmillä pyritään tuottamaan tietoa, jota rahoituksen ammattilaiset voivat hyödyntää rahoituspäätöksissään. Laskentatoimen menetelmiä hyödynnetään vahvasti esimerkiksi tilinpäätösanalyysseissa. Laskentatoimen tuottama informaatio ei kuitenkaan ole täysin suoraan käyttökelpoista rahoituksen sovelluksissa, johtuen tilinpäätöksen laadintaan liittyvistä käytännöistä. (Puttonen & Knüpfer, 2009, 233)

Yrityksen ylläpitämä kirjanpito ja tilinpäätös laaditaan suoriteperusteisesti, eli yrityksen tulot ja menot kirjataan sinä hetkenä, jona hyödyke on vastaanotettu tai luovutettu. Suoriteperusteinen kirjanpito johtaa siihen, että yritys tulee kirjanneeksi sellaisia tuloja ja menoja, joilla ei ole vaikutusta sen rahavirtoihin. Tällaiset erät on oikaistava ennen niiden käyttökelpoisuutta rahoituksen sovelluksissa, kuten kassavirtalaskelmissa. (Puttonen & Knüpfer, 2009, 234)

Tilinpäätösanalyysien avulla pyritään luomaan johtopäätöksiä yrityksen menestymisestä sekä tekemään ennusteita sen talouden tulevaisuuden näkemyksistä. Tavanomaisesti johtopäätöksiä tehdään perinteisen tilinpäätösanalyysin menetelmien, kuten erilaisten tunnuslukujen avulla. Perinteisen tilinpäätösanalyysin rinnalla yritystutkimuksessa on mahdollista hyödyntää rahavirta-analyyseja, kuten esimerkiksi kassavirta-analyyseja. (Leppiniemi, 2002, 277)

Tavanomaisin rahavirta-analyyseista on kassavirta-analyysi, joka perustuu maksuperusteiseksi muutettuun yrityksen tilinpäätökseen. Kassavirta-analyysissa tilinpäätöksen käyttö- ja suoriteperuste korvataan kassaperusteella. Perusajatuksena kassavirta-analyysissa on vähentää yrityksen kassamenot etuoikeusjärjestyksessä yrityksen kassatu-loista. Tällöin saadaan selville se, kuinka pitkälle yrityksen tulorahoitus on riittänyt sen menojen kattamiseen ja missä kohtaa puolestaan yritys siirtyy käyttämään pääomara-hoitusta tai vaihtoehtoisesti divestointeja eli investointien purkamista. (Leppiniemi, 2002, 278)

Kassavirtalaskelman jäämien eli menojen vähennyksen jälkeen jäljelle jäävien kassatu-lojen avulla pystytään arvioimaan yrityksen rahoituksen riittävyyttä. Rahoituksen riittä-vyyttä voidaan arvioida esimerkiksi vieraan pääoman aiheuttamien kulujen hoitamiseen

sekä yrityksen uusien investointien kattamiseen jäljelle jäävien tulovarojen avulla. Raha-
virtalaskelmien avulla voidaan ennakoida myös yrityksen kannattavuuskehitystä. (Leppi-
niemi, 2009, 249)

Luottolaitokset hyödyntävät kassavirtalaskemia perinteisten tunnuslukujen rinnalla. Kas-
savirta-analyysi antaa tietoa yrityksen rahoituksellisista mahdollisuuksista sekä yritystoi-
mintaan sisältyvistä rahoituksen riskeistä, etenkin yrityksen kasvuvaiheissa sekä tilan-
teissa, joissa yritys aktivoi runsaasti pitkävaikutteisia menoja. (Leppiniemi, 2009, 251)
Rahoituslaitokset voivat hyödyntää kassavirtalaskemia esimerkiksi arvioidakseen, että
monessako vuodessa yritys kykenisi hoitamaan velkansa pelkästään juoksevan rahavir-
ran avulla. (Leppiniemi & Kykkänen, 2015, 181-182)

Rahoitus on ensisijaisesti siis kiinnostunut yrityksen kassavirtojen suuruudesta sekä nii-
den todellisesta ajoituksesta. Rahoituksen riskitaso on korkeampi mitä aikaisemmassa
vaiheessa yrityksen tulo-rahoitus loppuu ja se joutuu turvautumaan vieraaseen pää-
omaan. (Leppiniemi & Kykkänen, 2015, 181) Tämä vaikuttaa yritykselle määritettävään
luottoluokitukseen, joka puolestaan vaikuttaa suoraan lainan hintaan.

Kassavirtalaskelmat

Yrityksen kassavirtoja laskettaessa on tärkeää erottaa toisistaan liiketoiminnan ja rahoi-
tuspäätösten aiheuttamat kassavirrat. Yrityksen liiketoiminnan kyvystä tuottaa kassavir-
taa, saadaan selville pitämällä siitä erillään yrityksen rahoituspäätökset. Liiketoiminnan
kassavirta (operating cash flow) saadaan laskemalla seuraavasti:

$$\text{Liiketoiminnan kassavirta (OCF)} = \text{Liikevoitto} - \text{Laskennalliset verot} + \text{poistot}$$

Kaava 10. Liiketoiminnan kassavirta (OFC) (Puttonen & Knüpfer, 2009, 234)

Liikevoitto kuvastaa yrityksen kassavirtaa, joka saadaan liikevaihdosta kulujen vähentä-
misen jälkeen. Verot vaikuttavat kassaperusteisesti ja ne vähennetään, jonka johdosta
ne vähennetään. Laskennallisilla veroilla tarkoitetaan liikevoittoa, joka on kerrottuna sen
yritysverokannalla. (Puttonen & Knüpfer, 2009, 234)

Liiketoiminnan kassavirta ei kuitenkaan pelkästään ole riittävä mittari rahoituksen arvi-
ointia varten. Kassavirtalaskelmissa on tärkeä selvittää, että kuinka paljon kassavirroista

olisi mahdollista jakaa oman ja vieraan pääoman sijoittajille. Tämä saadaan selville laskemalla niin sanottu vapaa kassavirta (free cash flow), josta on vähennetty kaikkeen liiketoimintaan ja investointeihin liittyvät kassamaksut. (Puttonen & Knüpfer, 2009, 234)

Liiketoiminnan kassavirta (FCF) huomioi kaikki liiketoiminnan kassaan- ja kassastamaksut. Vapaa kassavirta saadaan selville seuraavaksi esiteltävää laskukaavaa noudattaen, jossa nettoinvestoinnit käsittävät yrityksen tosiasiallisiin investointeihin käyttämää rahaa. (Puttonen & Knüpfer, 2009, 235)

$$FCF = OFC - Nettoinvestoinnit - Käyttöpääoman muutos$$

Kaava 11. Liiketoiminnan kassavirta (Puttonen & Knüpfer, 2009, 235)

Erilaisia laskentaversioita kassavirroille on monia. Perusmuotoinen kassavirtalaskelma voidaan esittää seuraavalla tavalla:

Juoksevat kassatulot
- Juoksevat kassamenot (ostot, palkat, muut)
= Kassajäämä IA
+ Muut kassatulot
= Kassajäämä IB
- Korkojen, verojen ja osinkojen kassamaksut
= Kassajäämä II
- Nettoinvestointien kassamenot (tai + nettoinvestointien kassatulot)
= Kassajäämä III
+/- Likviditeettireservin muutos (kassa, pankki, myönnetyt luotot, rahoitusomaisuusarvopaperit)
= Kassajäämä IV
+/- Yritykseen sijoitettujen rahojen muutos (oma pääoma, lyhyt aikainen vieras pääoma, pitkäaikainen vieras pääoma)
= 0

Kaava 12. Perusmuotoinen kassavirtalaskelma (Leppiniemi, 2009, 250)

Laskelmien välituloa ”Kassajäämä II” kutsutaan monesti kannattavuuden alarajaksi. Yritystoiminnan kannattavuuden kannalta, tulorahoituksen olisi oltava riittävän suuri, jotta se pystyy kattamaan juoksevat kassamenot, korot, verot sekä mahdolliset osingot. (Leppiniemi, 2009, 250)

4 VAIKUTUS YRITYSRAHOITUKSEN PROSESSIIN

Opinnäytetyön tutkimuksellinen osa on toteutettu yhteistyössä suomalaisen finanssialan toimijan kanssa. Tutkimuksen tiedonlähteenä on käytetty finanssialan toimihenkilöille suoritettuja teemahaastatteluita. Teemahaastatteluiden avulla kerättiin yritysten ja yritysrahoituksen parissa työskenteleviltä toimihenkilöiltä näkemyksiä uuden kirjanpitolain mahdollisista vaikutuksista yritysten rahoitusprosessiin finanssialan toimijan näkökulmasta.

Teemahaastattelut eivät sisältäneet tarkkoja kysymyksiä, vaan ne suoritettiin keskustelunomaisina tilanteina ja niissä annettiin haastateltavien vapaalle puheelle runsaasti tilaa. Jokainen haastattelu toteutettiin kuitenkin tiettyjä teemoja noudattaen, jotka pohjautuivat uuden kirjanpitolain olennaisimpiin muutoksiin. Haastatteluissa käsiteltiin lakimuutoksen niitä osia, joilla mahdollisesti on merkitystä rahoitusprosessiin finanssialan toimijan näkökulmasta.

Tässä luvussa käsitellään suoritettuja teemahaastatteluja ja niiden vastauksia. Haastattelut käsitellään niissä käsiteltyjen teemojen avulla, jotka olivat pien- ja mikroyritysten tilinpäätösasetus ja sen sisältämät tilinpäätössäädökset, konsernin tilinpäätös, arvostus ja jakotussäännökset sekä taloushallinnon sähköistyminen. Lisäksi luvussa käsitellään haastattelujen perusteella saatuja tutkimustuloksia ja niiden pohjalta laadittuja johtopäätöksiä.

4.1 Haastattelut ja vastaukset

Yritysten rahoitusprosessi on moniosainen kokonaisuus, mutta tärkeässä osassa siinä ovat asiakkuus, talouden analyysi ja päätöksenteko. Koko rahoitusprosessin kattavan tiedon keräämiseksi, teemahaastatteluihin saatiin haastateltaviksi toimihenkilöitä jokaisesta eri osa-alueesta. Suoritettujen teemahaastattelujen avulla kerättiin näkemyksiä uuden kirjanpitolain vaikutuksista siis yritysasiakkuuksien hoitamiseen, yritysten talouden analyysiin ja rahoituspäätösten tekemiseen. Haastatteluiden perusteella ilmenneet vaikutukset kaikkiin kolmeen osa-alueeseen käsitellään yhteisesti seuraavaksi.

Tilinpäätösasetus

Lakimuutoksen johdosta mikroyritykseksi luokiteltavien ammatin- ja liikkeenharjoittajien ei ole jatkossa tietyin ehdoin pakko laatia toiminnastaan tilinpäätöstä. Mikroyritysluokkaan kuuluvan ammatin- tai liikkeenharjoittajan on kuitenkin laadittava toiminnastaan säännösten mukaiset laskelmat yritystulosta sekä nettovarallisuudesta. Haastateltavilta tiedusteltiin tilinpäätöksen, toimintakertomuksen ja rahoituslaskelman pois jäännin mahdollisia vaikutuksia rahoituksen prosessiin.

Haastateltavat eivät pitäneet muutosta ongelmallisena rahoitusprosessia ajatellen. Ammatin- ja liikkeenharjoittajat ovat toiminnaltaan monesti hyvin pieniä ja rahoituspäätöksen kannalta yritystoiminnan talouden arviointia tärkeämmäksi haastateltavat nostivat rahoitettavan vakuudet. Pienissä yrityksissä vakuudet muodostuvat tärkeiksi, koska yritystoiminnan talouden heilahtelut saattavat tapahtua erittäin lyhyellä aikavälillä. Esille haastateltavien toimesta nostettiin myös se, että ammatin- ja liikkeenharjoittajien toiminnan omavaraisuusaste on usein erittäin korkea ja tämänkään takia tilinpäätöstiedot eivät ole niin merkittäviä.

Haastatteluissa todettiin kuitenkin, että tapauskohtaisesti ammatin- ja liikkeenharjoittajilta tullaan mahdollisesti jatkossakin pyytämään tilinpäätös taloudellisen tilan selvittämiseksi. Rahoituksen järjestymiseksi perus edellytys on toiminnan kannattavuus. Tämä rahoituslaitosten on saatava selville jatkossakin, joko uuden lain mukaisen yritystuloksen avulla tai sitten perinteisen tilinpäätöksen avulla.

Toimintakertomuksen ja rahoituslaskelman pois jäännillä ei haastateltavien näkemysten mukaan tule olemaan juurikaan vaikutusta rahoitustoimintaa. Haastateltavien mukaan varsinkin pienemmät yrityksen ovat monesti nykyisinkin jättäneet toimintakertomuksen laatimatta tai se on laadittu erittäin suppeasti ja se harvoin tuo lisäarvoa rahoitusprosessiin. Rahoituslaskelmankaan laatimatta jättämistäkään ei koita ongelmalliseksi, koska rahoituslaitoksilla on mahdollisuus tehdä esimerkiksi erilaisia kassavirtalaskelmia yrityksen tilinpäätöstietojen avulla.

Haastateltavien yhteinen näkemys tilinpäätöksen, toimintakertomuksen ja rahoituslaskelman laatimatta jättäminen nähtiin mikro- ja pienyritysten etujen mukaisena. Lakimuutos koettiin pienyrittäjien etujen mukaisena. Raportointivelvoitteet ovat olleet ankarat etenkin pienille yrityksille.

Lyhennetty tuloslaskelma

Uuden pien- ja mikroyrityasetuksen mukaan mikro- ja pienyrityksillä on jatkossa mahdollisuus esittää tuloslaskelmansa lyhennettynä versiona. Mikro- ja pienyritykset voivat yhdistää osan tuloslaskelman eristä bruttotulos nimiseksi eräksi. Bruttotulos-erän esittäminen vähentää osaltaan tilinpäätöksen esittämiä tietoja.

Tilinpäätöstiedot ovat merkittävässä roolissa yritystutkimusta laadittaessa. Tilinpäätösanalyysin tekemisen kannalta lyhennetyn tuloslaskelman esittäminen koettiin haastattelvien toimesta negatiivisena asiana. Bruttotulos sisältää eriä, jotka ovat merkittävässä roolissa yritystutkimuksessa ja se vaikeuttaa perusteellisen yritystutkimuksen tekemistä. Yritystutkimuksen vaikeutumisen takia bruttotulos-erän käyttäminen tilinpäätöstiedoissa ei ole haastateltavien mukaan toivottua.

Käytäntö vahvistuu varsinaisesti vasta ensi vuoden puolella, mutta haastatteluissa nostettiin esille, että mikäli yritykset alkavat jatkossa järjestelmällisesti tuottaa tilinpäätöstietoja käyttäen niissä bruttotulosta, niin tähän tullaan mahdollisesti puuttumaan yhteisesti finanssialan toimesta. Mahdollisesti tähän puuttuisivat myös muut yrityksen sidosryhmät, koska lyhennetty tuloslaskelma pitää sisällään oleellisia eriä myös muiden sidosryhmien kannalta.

Negatiivisena ja ei toivottuna ilmiönä haastateltavat ilmaisivat sen, että yritykset alkaisivat tuottamaan lyhennettyä tuloslaskelmaa vain sen takia, että laki antaa siihen luvan ja tätä kautta saataisiin esimerkiksi pimitettyä kilpailevilta yrityksiltä tietoja. Haastateltavat pitivät erittäinkin mahdollisena, että bruttotuloksen käyttäminen mahdollisesti yleistyy erittäin kilpailluilla aloilla, kuten esimerkiksi rakennusala.

Konsernintilinpäätös

Uuden kirjanpitolain tavoitteiden mukaisesti pienten yritysten raportointivelvoitteita haluttiin keventää. Samoin myös pienten konsernien velvoitteita haluttiin keventää ja pieniltä konserneilta poistettiinkin velvoite konsernintilinpäätöksen laadintaan. Konsernintilinpäätöksen laatimisrajoiksi säänneltiin samat kuin niin sanotuilla pienillä kirjanpitovelvollisilla.

Konsernintilinpäätöksestä luopuminen nousi jokaisessa haastattelussa merkittävimmäksi yksittäiseksi tekijäksi, jolla tulee mahdollisesti olemaan vaikutusta finanssialan toimintaan ja ennen kaikkea rahoitusprosessiin. Haastatteluissa toimihenkilöiden yhteinen linjaus konsernintilinpäätöksen osalta oli toivomus, ettei lakimuutos johtaisi siihen, että yritykset alkavat tuottaa vain lain vaatiman informaation ja jättävän tämän johdosta konsernin tilinpäätöksen laatimatta.

Konsernintilin tuottaa rahoituslaitoksille erittäin arvokasta tietoa rahoituspäätöstä ajatellen, eikä siitä luopuminen ole rahoituslaitosten etujen mukaista. Lisäksi todettiin, ettei ole myöskään yrityksen etujen mukaista luopua konsernintilinpäätöksen laatimisesta. Konsernin tilinpäätös tuottaa arvokasta tietoa koko konsernin taloudellisesta tilanteesta yksittäisen yhtiön sijasta.

Rahoituslaitokset toimivat Suomessa vapailla markkinoilla ja niillä on mahdollisuus asettaa omia ehtoja asiakkailleen. Yleinen tapa rahoituksessa on vaatia asiakkaalta tiettyjä kovenantteja eli luottosopimuksen erityisehtoja. Kaikki haastateltavat toimihenkilöt nostivat esille, että tulevaisuudessa rahoituslaitokset alkavat mahdollisesti käyttämään kovenantteja juuri konsernintilinpäätöksen osalta, mikäli lakimuutos aiheuttaa sen, että sen laatimisesta luovutaan. Näihin erityisehtoihin on esimerkiksi mahdollista kirjata, että jos yritys on konserni, niin sen on toimitettava rahoituspäätöstä varten konsernintilinpäätös.

Arvostus- ja jaksotussäännökset

Uusista arvostus- ja jaksotussäännöksistä haastatteluissa esiin nostettiin pääomallinen merkitsemisen sekä sijoituskiinteistöjen merkitsemisen taseeseen. Suoraa vaikutusta rahoitusprosessiin näillä kummallakaan haastateltavien arvioiden mielestä tulee tuskin olemaan, mutta niiden avulla yritysten taseen rakennetta on mahdollista muokata. Taseen muutokset puolestaan tullaan huomioimaan yritystutkimuksessa ja ennen kaikkea tilinpäätösanalyysissä.

Taloushallinnon sähköistyminen

Koko finanssiala on tällä hetkellä keskellä digitaalista murrosta, josta käytetään myös sanaa digitalisaatio. Tekniikan kehittyminen on pakottanut finanssialaa tekemään suuria muutoksia ja kehittämään palveluitaan nopealla aikataululla. Digitalisaation ja sähköisten

palvelukanavien kehityksen ansiosta finanssialalla on esimerkiksi otettu merkittävä askel kohti paperitonta aikakautta.

Uusi kirjanpitolaki poisti vanhoja kehityksen esteenä olleita säännöksiä ja se mahdollistaa nyt entistä tehokkaamman teknologian hyödyntämisen. Lakimuutos sallii jatkossa kokonaan sähköisen kirjanpidon. Lisäksi laki ei jatkossa myöskään vaadi paperista tasekirjaa. Haastatteluissa sähköisen taloushallinnon esteiden purkaminen nähtiin kaikkien etujen mukaisena, koska se sujuvoittaa työntekoa ja sillä on esimerkiksi mahdollista säästää luonnonvaroja. Paperisesta tasekirjasta luopumista ei myöskään koettu ongelmalliseksi, koska kaikki tieto on nykyään mahdollista saada sähköiseen muotoon. Sähköisessä muodossa olevien asiakirjojen lähettäminen todettiin vaivattomaksi ja nopeaksi.

4.2 Tutkimustulokset ja johtopäätökset

Haastateltujen toimihenkilöiden näkemysten pohjalta voidaan vetää johtopäätös, että uudella kirjanpitolailla tulee hyvin todennäköisesti olemaan vaikutusta finanssialan toimintaan ja alan toimijoiden rahoitusprosesseihin. Vielä on kuitenkin erittäin haasteellista arvioida, että kuinka suuressa mittakaavassa vaikutukset tulevat ilmenemään. Ensimmäiset tarkemmat johtopäätökset vaikutuksista pystytään arvioimaan vasta vuoden 2017 aikana.

Vaikutusten ilmenemisen laajuuteen vaikuttaa merkittävästi tilitoimistot. Tilitoimistot ovat avainasemassa siinä, että miten he alkavat noudattaa lain tuomia muutoksia ja minkälaisia palveluja tätä kautta tuottamaan. Tilitoimistot tulevat hyvin todennäköisesti pitkälti määrittelemään sen, että kuinka suppeaa tai laajaa raportointia kullekin yritykselle aletaan tuottaa. Oletuksen mukaista kuitenkin olisi, että tilitoimistot haluavat jatkossakin tuottaa mahdollisimman laajaa raportointia ja saada tätä kautta enemmän tuloja yritystoiminnalle.

Suoraan yritystutkimukseen ja sitä kautta rahoitusprosessiin vaikuttavista tekijöistä selvästi esille haastateltujen toimesta nostettiin konsernintilinpäätöksen raja-arvojen nosto sekä mahdollisuus lyhennetyn tuloslaskelman esittämiseen. Edellä mainituilla asioilla koettiin olevan mahdollisesti negatiivisia vaikutuksia rahoitusprosessiin. Muilla haastatteluissa käsitellyillä asioilla uskottiin olevan vähäinen vaikutus finanssialan rahoitusprosesseihin.

Konsernintilinpäätöksen laatimisen raja-arvojen nosto, koettiin jokaisen haastatellun toimesta merkittävimmäksi lain sisältämäksi uudistukseksi, jolla tulee todennäköisesti olemaan vaikutusta yritysrahoitukseen. Raja-arvojen noston myötä konsernintilinpäätökseen velvoitettujen konsernien määrä putoaa merkittävästi. Määrän putoamista pidettiin yritysrahoituksen kannalta negatiivisena asiana.

Konsernintilinpäätös antaa arvokasta tietoa koko konsernin taloudellisesta tilanteesta yksittäisen konsernin osan sijasta. Konsernintilinpäätöstä hyödynnetään yritystutkimuksessa ja sen tarjoamien tietojen avulla pyritään muodostamaan luottoluokitus rahoituspäätöstä varten. Haastateltavien näkemysten mukaan konsernintilinpäätöksestä ei haluta luopua, vaan suurella todennäköisyydellä se tullaan jatkossakin vaatimaan yritystutkimuksen ja rahoituspäätöksen tueksi.

Mikäli konsernintilinpäätöstä ei jatkossa laadita automaattisesti yrityksen toimesta, saatavat finanssialan toimijat vaatia konsernintilinpäätöksen toimittamisen rahoituksen yleisissä ehdoissa. Todennäköisempää kuitenkin on vaatia konsernintilinpäätöstä erilaisten kovenanttien eli luottosopimuksen lisäehtojen avulla. Tämä käytännössä tarkoittaa sitä, että pienet konsernit eivät täysin pääse hyödyntämään lakimuutoksen tarjoamia helpotuksia, vaan ne joutuvat jatkossakin laatimaan toiminnasta konsernintilinpäätöksen sitosryhmiä varten. Konsernintilinpäätös antaa arvokasta tietoa koko konsernin taloudellisesta tilanteesta, joten sen laatimatta jättäminen ei ole rahoituslaitosten eikä myöskään itse konsernin etujen mukaista.

Toinen merkittävä lakiuudistuksen tuoma muutos jolla tulee mahdollisesti olemaan vaikutusta rahoitusprosessiin, on lyhennetty tuloslaskelma eli mahdollisuus käyttää tuloslaskelmassa bruttotulosta. Yritystutkimuksessa yritysten tilinpäätöksen avataan haastateltavien mukaan ”atomeiksi” ja bruttotuloksen esittäminen ei ole laajan yritystutkimuksen etujen mukainen.

Haastateltavien mielipiteiden mukaan bruttotuloksen ilmoittaminen ei ole rahoituslaitosten eikä sitä juurikaan nähty yritystenkään etujen mukaisena. Tosin sen käyttöä ymmärrettäisiin esimerkiksi erittäin kilpailluilla aloilla. Rahoituksen ja yritystutkimuksen osalta sen käyttö koettiin kuitenkin negatiivisena ja todennäköisesti sen käyttöön tullaan puuttumaan yrityksen toimialasta riippumatta.

Haastattelijoiden toimesta todettiin, että mikäli lyhennettyä tuloslaskelmaa aletaan käyttää järjestelmällisesti yritysten toimesta, tullaan tähän mahdollisesti puuttumaan finanssialan suurten toimijoiden toimesta. Tämä puolestaan aiheuttaa sen, että yrityksillä ei ole

täysiä mahdollisuuksia hyödyntää bruttotuloksen esittämisellä haettua helpotusta. Käytäntö bruttotuloksen esittämisestä vahvistuu sekin vasta ensi vuoden puolella. Tilitoimitukset tulevat todennäköisesti olemaan merkittävässä asemassa sen käyttöön.

Pankkitoiminta pohjautuu haastattelijoiden mukaan pitkälti asiakassuhteisiin ja luottamukseen. Lakimuutosten johdosta pankki saattaa tulevaisuudessa joutua vaatimaan asiakkailtaan laajempaa raportointia, mitä laki velvoittaa. Pankkien omilla vaatimuksilla ei kuitenkaan uskota olevan merkittävää vaikutusta asiakassuhteisiin ja niiden ylläpitämiseen. Haastattelijat uskovat yhteistyön säilyvän normaalina yritysten välillä.

Kaiken kaikkiaan voidaan todeta, että lakimuutos ja sitä kautta kirjanpitolain päivittäminen vastaamaan paremmin nykyaikaa oli tarpeellinen uudistus. Kuitenkin suurella todennäköisyydellä yritykset eivät pysty sidosryhmistään johtuen täysin hyödyntämään lakimuutoksen suomia helpotuksia. Osa uudistuksista jää yritysten ulottumattomiin, johtuen esimerkiksi julkisten toimijoiden ja rahoituslaitosten vaatimusten johdosta.

Uusi kirjanpitolaki - Oleellisimmat uudistukset

- Kirjanpitovelvollisten ryhmään lisättiin mikroyritysten kokoluokka.
- Pienten- ja mikroyritysasetus: sisältää tilinpäätöksen laadintaa koskevat säädökset.
- Pienten- ja mikroyritysten mahdollisuus lyhennettyihin tulos- ja taselaskelmiin.
- Pienten konsernien vapauttaminen konsernintilinpäätöksen laatimisesta.

Merkittävimmät vaikutukset rahoitusprosessiin

- Merkittävimmät lakimuutoksen kohdat rahoitusprosessiin kannalta ovat pienten konsernien vapautta konsernintilinpäätöksen laatimisesta ja mahdollisuus lyhennetyn tuloslaskelman esittämiseen.
- Rahoituslaitokset joutuvat todennäköisesti puuttumaan yritysten raportointiin vaatimalla informaatiota, jota laki ei enää velvoita yrityksiä tuottamaan.

Seuraus

- Sidosryhmien vaatimusten johdosta yritykset eivät täysin pääse hyödyntämään lain suomia helpotuksia. Vaikutusten ilmenemiseen tulee merkittävästi vaikuttamaan tilitoimistojen toiminta.

Taulukko 6. Vaikutusten yhteenveto.

5 YHTEENVETO JA POHDINTA

Opinnäytetyön tavoitteena oli selvittää uuden kirjanpitolain oleelliset uudistukset sekä tutkia lakiuudistuksen mahdollisia vaikutuksia yritysrahoituksen prosessiin. Pyrkimyksenä oli selvittää, että joutuvatko rahoituslaitokset reagoimaan uuden kirjanpitolain tuomiin uudistuksiin mahdollisesti muuttamalla toimintaansa rahoitusprosessin osalta. Lakiuudistuksen vaikutuksia arvioitiin rahoituslaitosten näkökulmasta.

Varsinaisen päätutkimuskysymyksen rinnalla opinnäytetyössä pyrittiin lisäksi arvioimaan, että antaako lakimuutos yrityksille sen tavoittelemaa helpotuksia. Pääpaino on raportointivelvoitteiden keventämisen hyödyntämisen arvioinnissa. Tarkastelun kohteena oli erityisesti rahoituslaitokset ja se, että edellyttävätkö rahoituslaitokset jatkossakin vanhan lain mukaisen informaation ja esitystavan yrityksen taloudellisesta tilanteesta.

Euroopan Unionin tilinpäätösdirektiiviin perustuvan uuden kirjanpitolain uudistuksista esille nostettiin kaiken kaikkiaan kahdeksan oleellista. Kaikkein keskeisimpinä uudistuksina voidaan pitää uutta mikroyritysluokkaa sekä pienten- ja mikroyritysten tilinpäätösasetusta, joka määrittelee jatkossa pienten ja mikroyritysten tilinpäätöstä koskevat säännökset. Merkittävänä lakimuutoksen uudistuksena voidaan lisäksi pitää konsernintilinpäätöksen alarajojen nostoa.

Kirjanpitolain rinnalle valmistettu uusi pienten- ja mikroyritysten tilinpäätösasetus pitää siis jatkossa sisällään pienten- ja mikroyritysten tilinpäätöksiä koskevat säännökset. Asetuksen yksinä merkittävimpiä sisällöllisinä asioina voidaan pitää mikroyritykseksi luokiteltavien ammatin- ja liikkeenharjoittajien vapauttamista tietyin edellytyksin tilinpäätöksen laadinnasta sekä pienten ja mikroyritysten mahdollisuutta esittää tuloslaskelma lyhennettynä versiona.

Uuden kirjanpitolain keskeisen tavoitteen mukaan, pienten yritysten raportointivelvoitteita pyrittiin keventämään. Pienten yritysten raportointivelvoitteiden keventämisen ohella myös pienten konsernien taakkaa pyrittiin keventämään. Pienet konsernit ovat jatkossa vapautettuja konsernintilinpäätöksen laadinnasta. Kirjanpitolain muutoksen lisäksi samassa yhteydessä myös osakeyhtiölakia päivitettiin. Päivityksen myötä pienkonsernien ei ole jatkossa pakko laatia konsernintilinpäätöstä, vaikka emoyhtiö jakaisikin osinkoa. Konsernintilinpäätöksen laatimisvelvollisuuden alarajaa nostettiin tuntuvasti.

Tämän johdosta konsernintilinpäätöksen laativien yritysten joukko pienenee uuden lain myötä merkittävästi.

Rahoitusprosessissa yritystutkimus on erittäin tärkeässä asemassa. Yritystutkimuksen avulla rahoituslaitokset pyrkivät arvioimaan luototettavan yrityksen taloudellista tilannetta. Yritystutkimus on moniosainen kokonaisuus, jossa merkittävää roolia esittää aina yrityksen tilikauden päätteeksi julkaisema tilinpäätös. Tilinpäätöksestä saatavien tietojen avulla rahoituslaitokset pystyvät esimerkiksi laskemaan erilaisia yrityksen maksuvalmiutta mittaavia tunnuslukuja. Maksuvalmius on yksi erittäin tärkeimmistä mitattavista tunnusluvuista rahoituslaitosten kannalta. Rahoituspäätöksen etujen mukaista on yritysten riittävän laaja ja avoin raportointi etenkin tilinpäätöksissä.

Opinnäytetyön tavoitteena oli selvittää uuden kirjanpitolain mahdolliset vaikutukset rahoitusprosessiin. Työn tutkimuksellinen osa toteutettiin yhteistyössä suomalaisen finanssialan toimijan kanssa. Tutkimuksen tiedonkeruu toteutettiin teemahaastatteluiden avulla. Haastatteluja suoritettiin kaikkiaan kolme kappaletta yritysrahoituksen parissa työskenteleville rahoituksen ammattilaisille. Haastattelut toteutettiin hyvin vapaamuotoisina, eivätkä ne sisältäneet tarkkoja kysymyksiä. Teemahaastatteluiden avulla kerättiin haastateltavien näkemyksiä uuden kirjanpitolain vaikutuksista rahoitusprosessiin. Kaiken kaikkiaan teemahaastatteluja voidaan pitää hyvänä menetelmänä ja niiden avulla onnistuttiin mielestäni keräämään luotettavaa aineistoa tutkimustulosten selvittämiseksi.

Haastattelijoiden toimesta esille nostettiin järjestäen kaksi asiaa, joilla tulee hyvin suurella todennäköisyydellä olemaan vaikutusta rahoituksen prosessiin. Merkittävimmäksi mahdollisesti vaikuttavaksi tekijäksi nostettiin kaikkien haastateltavien toimesta konsernintilinpäätöksen alarajojen nostaminen, joka tarkoitti pienten konsernien vapauttamista konsernintilinpäätöksen laadinnasta. Toinen haastateltavien toimesta esille nostetuista muutoksista, jolla uskottiin olevan vaikutusta rahoitusprosessiin, oli yritysten mahdollisuus lyhennetyn tuloslaskelma esittämiseen.

Pienten konsernien vapauttaminen tilinpäätöksen laadinnasta koettiin rahoituslaitosten etujen vastaisena. Konsernintilinpäätös antaa rahoituslaitoksille arvokasta tietoa koko konsernin taloudellisesta tilanteesta. Konsernintilinpäätöksen avulla pystytään arvioimaan konserniin kohdistuvia uhkatekijöitä ja näin luomaan käsitys lainan riskitasosta. Haastattelijoiden näkemysten perusteella voidaan todeta, että rahoituslaitokset tuskin ovat valmiita luopumaan konsernintilinpäätöksestä, vaan se on toimitettava jatkossakin

rahoituksen saamiseksi. Täten pienet konsernit tuskin pystyvät hyödyntämään täysin lakimuutoksen helpotuksia.

Myöskään lyhennetyn tuloslaskelman esittäminen ei ole rahoituslaitosten etujen mukaista, koska se vähentää taloudellisten tietojen yksityiskohtaisuutta ja täten mahdollisuutta tarkkaan riskien arviointiin. Rahoituksen riskien arviointia vaikeuttava lyhennetty tuloslaskelma on toinen lakimuutoksen kohta, johon rahoituslaitokset tulevat mahdollisesti reagoimaan. Mikäli lyhennetyn tuloslaskelman käyttö tulee tulevaisuudessa yleistymään, tullaan tähän mahdollisesti puuttumaan finanssialan suurten toimijoiden puolesta.

Lakimuutoksen vaikutukset rahoitusprosessiin tulevat suurelta osin esille vasta vuoden 2017 aikana. Hyvin suurella todennäköisyydellä voidaan kuitenkin sanoa, että vaikutuksia lakimuutoksella kuitenkin tulee olemaan finanssialan toimijoiden rahoitusprosessiin. Vaikutusten ilmenemisen laajuuteen tulee vaikuttamaan merkittävästi tilitoimistot ja se, kuinka tilitoimistot alkavat lakimuutoksen suomia helpotuksia noudattaa asiakkaidensa kirjanpidossa.

Uuden kirjanpitolain vaikutukset rahoitusprosessiin ilmenevät suurelta osin vasta ensi vuoden puolella. Vaikka lakimuutoksen vaikutuksista voidaan käytännössä luoda vielä toistaiseksi vain arvioita, saavutettiin opinnäytetyön tavoitteet mielestäni varsin hyvin. Arvio vaikutuksista perustuu rahoituksen ammattilaisten näkemyksiin, jonka johdosta arviota ja niiden toteutumisia voidaan mielestäni pitää erittäin todennäköisinä. Arvioiden luotettavuutta lisää lisäksi haastateltavien pitkä finanssialan kokemus ja sekä korkea asema suomalaisessa finanssialan yrityksessä. Tarkempien tutkimustulosten saamiseksi opinnäytetyön ajankohta ei kuitenkaan ollut paras mahdollinen. Tarkempien tutkimustulosten saamiseksi tutkimus olisi pitänyt toteuttaa vuoden 2017 lopulla.

Opinnäytetyössä on pyritty käyttämään vain luetettavia lähteitä. Teoriaa on koottu pääsääntöisesti painetun kirjallisuuden avulla, joissa kirjoittajina on ollut tunnetuita taloushallinnon ja rahoituksen osaajia. Internet-lähteet pyrittiin pitämään opinnäytetyössä minimissä. Opinnäytetyön ja sen tekemisen avulla pystyin kasvattamaan runsaasti omaa osaamistani taloushallinnon sekä rahoituksen tietämyksen osalta. Rahoitusta käsittelevän teoriaosuuden kokoaminen osoittautui kuitenkin haastavaksi, koska oma koulutus ei täysin vastaa aihetta. Kaiken kaikkiaan olen kuitenkin suhteellisen tyytyväinen teoriaosuuden ja työn kokonaisuuteen, vaikka tutkimustulokset jäivätkin vain arvioiksi.

LÄHTEET

- Leppiniemi, J. & Leppiniemi, R. 2010. Pieni kirjanpitovelvollinen – kirjanpito ja tilinpäätös. Helsinki: WSOYpro Oy.
- Tomperi, S. 2013. Käytännön kirjanpito. 21., uudistettu painos. Editat: Helsinki
- Tomperi, S. 2015. Yrityksen taloushallinto – Kirjanpidon ja tilinpäätöksen perusteet. Keuruu: Ota-
van Kirjapaino Oy.
- Ikäheimo, S. Lahtinen, E. Laitinen, T. & Puttonen, V. 2011. Laskentatoimi ja rahoitus. Vaasa:
Vaasan yritysinformaatio Oy.
- Puttonen, V. & Knüpfer, S. 2009. Moderni Rahoitus. 4. uudistettu painos. Juva: WSOYpro.
- Martikainen, M. & Vaihekosti, M. 2015. Yritysrahoituksen perusteet. Sipoo & Turku: Sanoma Pro.
- Niskanen, J. & Niskanen, M. 2013. Yritysrahoitus. 7., uudistettu painos. Porvoo: Editat.
- Kontkanen, E. 2015. Pankkitoiminnan käsikirja. 4., uudistettu painos. Vaasa: Hansaprint Oy.
- Rekola-Nieminen, L. 2016. Kirjanpitolaki käytännössä. 4., uudistettu painos. Keuruu: Editat.
- Leppiniemi, J. & Kykkänen, T. 2015. Kirjanpito, tilinpäätös ja tilinpäätöksen tulkinta. 9., uudistettu
painos. Helsinki: Talentum pro.
- Leppiniemi, J. 2009. Rahoitus. 5., uudistettu painos. Helsinki: WSOY Oppimateriaalit Oy.
- Leppiniemi, J. & Puttonen, V. 2002. Yrityksen rahoitus. Porvoo: WSOY.
- Ojala, M. 2016. Saldo 1/2016 – Taloushallintoliiton jäsenlehti – Uusi laki toi uudet tilinpäätökset.
- Tikkanen, T. 2016. Tilisanomat 1/2016
- Leppiniemi, J. 2016. Tilisanomat 3/2016
- Rekola-Nieminen, L. 2015a. Kirjanpitolaki uudistuu – Osa 1. Tilisanomat 3/2015.
- Rekola-Nieminen, L. 2015b. Tilinpäätöksen laatiminen – Osa 2. Tilisanomat 4/2015.
- Rekola-Nieminen, L. 2015c. Tilinpäätöksen laatiminen – Osa 3. Tilisanomat 5/2015.

Sähköiset lähteet

EUR-Lex. 2013. Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2013/34/EU. Viitattu 12.11.2016. Saatavilla sähköisesti osoitteessa: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/FI/TXT/?qid=1456745355143&uri=CELEX:32013L0034>

Euroopan komissio. 2008. Pienet ensin – oma säädös Euroopan pienyrityksille. Bryssel. Viitattu 12.11.2016. http://europa.eu/rapid/press-release_IP-08-1003_fi.htm

Suomen tilintarkastajat. 2016. Kirjanpitolainsäädännön uudistus. Viitattu 5.12.2016. [www.suomentilintarkastajat.fi > yhdistys > edunvalvontaa-ja-saantelyhankkeita > kirjanpitolainsaadannon-uudistus](http://www.suomentilintarkastajat.fi/yhdistys/edunvalvontaa-ja-saantelyhankkeita/kirjanpitolainsaadannon-uudistus).

Simonen, A. 2016. Uusi kirjanpitolaki vahvistettiin 30.12.2016. Visma blog Finland. Viitattu 26.11.2016. <https://www.visma.fi/blog/uusi-kirjanpitolaki-vahvistetiin>

Valtioneuvoston asetus pien- ja mikroyrityksen tilinpäätöksessä esitettävistä tiedoista 1753/2015. Annettu Helsingissä 30.12.2015. Viitattu 20.12.2016. Saatavilla sähköisesti osoitteessa: <http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2015/20151753#Lidp1370432>

Liite I

PIENYRITYKSEN KULULAJIKOHTAINEN TULOSLASKELMA:

1. LIIKEVAIHTO
2. Valmiiden ja keskeneräisten tuotteiden varastojen muutos
3. Valmistus omaan käyttöön
4. Liiketoiminnan muut tuotot
5. Materiaalit ja palvelut
 - a) Aineet, tarvikkeet ja tavarat
 - aa) Ostot tilikauden aikana
 - ab) Varastojen muutos
 - b) Ulkopuoliset palvelut
6. Henkilöstökulut
 - a) Palkat ja palkkiot
 - b) Henkilösivukulut
 - ba) Eläkekulut
 - bb) Muut henkilösivukulut
7. Poistot ja arvonalentumiset
 - a) Suunnitelman mukaiset poistot
 - b) Arvonalentumiset pysyvien vastaavien hyödykkeistä
 - c) Vaihtuvien vastaavien poikkeukselliset arvonalentumiset
8. Liiketoiminnan muut kulut
9. LIIKEVOITTO (-TAPPIO)
10. Rahoitustuotot ja -kulut

- a) Tuotot osuuksista saman konsernin yrityksissä
- b) Tuotot osuuksista omistusyhteisyhteisöissä
- c) Tuotot muista pysyvien vastaavien sijoituksista, erikseen samaan konserniin kuuluvilta yrityksiltä saadut
- d) Muut korko- ja rahoitustuotot, erikseen samaan konserniin kuuluvilta yrityksiltä saadut
- e) Arvon alentumiset pysyvien vastaavien sijoituksista
- f) Arvon alentumiset vaihtuvien vastaavien rahoitusarvopapereista
- g) Korkokulut ja muut rahoituskulut, erikseen samaan konserniin kuuluville yrityksille

11. VOITTO (TAPPIO) ENNEN TILINPÄÄTÖSSIIRTOJA JA VEROJA

12. Tilinpäätössiirrot

- a) Poistoeron muutos
- b) Verotusperusteisten varausten muutos
- c) Konserniavustus

13. Tuloverot

14. Muut välittömät verot

15. TILIKAUDEN VOITTO (TAPPIO)

Liite II.

PIENYRITYKSEN TOIMINTOKOHTAINEN TULOSLASKELMA:

1. LIIKEVAIHTO

2. Hankinnan ja valmistuksen kulut

3. Bruttokate

4. Myynnin ja markkinoinnin kulut

5. Hallinnon kulut

6. Liiketoiminnan muut tuotot

7. Liiketoiminnan muut kulut

8. LIIKEVOITTO (-TAPPIO)

9. Rahoitustuotot ja -kulut

a) Tuotot osuuksista saman konsernin yrityksissä

b) Tuotot osuuksista omistusyhteisyhteisöissä

c) Tuotot muista pysyvien vastaavien sijoituksista, erikseen samaan konserniin kuuluvilta yrityksiltä saadut

d) Muut korko- ja rahoitustuotot, erikseen samaan konserniin kuuluvilta yritykseltä saadut

e) Arvonlaskennalliset pysyvien vastaavien sijoituksista

f) Arvonlaskennalliset vaihtuvien vastaavien rahoitusarvopapereista

g) Korkokulut ja muut rahoituskulut, erikseen samaan konserniin kuuluville yrityksille

10. VOITTO (TAPPIO) ENNEN TILINPÄÄTÖSSIIRTOJA JA VEROJA

11. Tilinpäätössiirrot

a) Poistoeron muutos

b) Verotusperusteisten varausten muutos

c) Konserniavustus

12. Tuloverot

13. Muut välittömät verot

14. TILIKAUDEN VOITTO (TAPPIO)